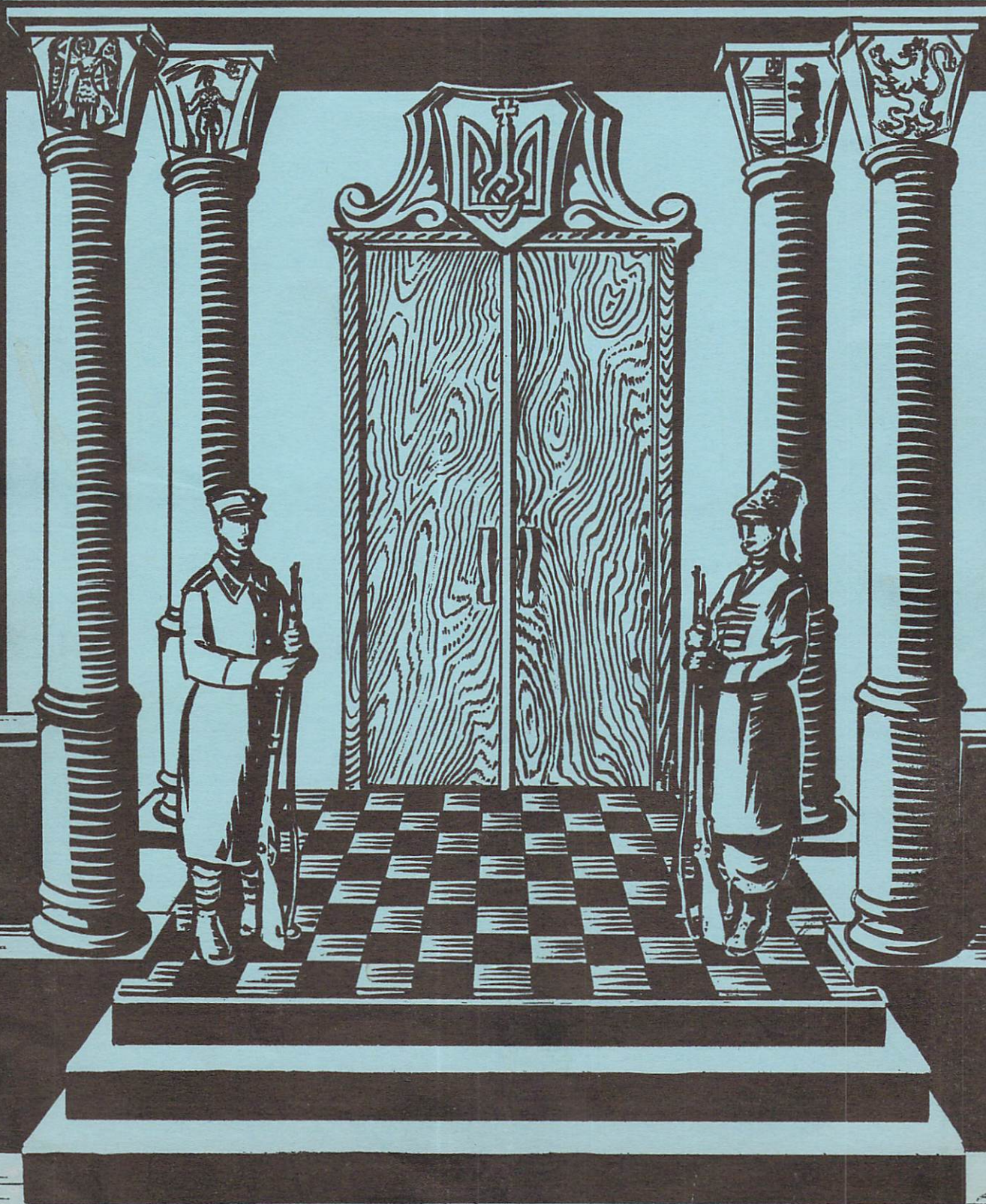

МУЗЕЙНІ ВІСІЛІ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ
СКОРБНИЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ
КУЛЬТУРИ

"МУЗЕЙНІ ВІСТІ"

Виходить при Українському Національному Музеї
Онтаріо, Каліфорнія.

РІК III.

1957

КВАРТАЛ I - II.

Редагус Колегія

Редакція застерігає собі право правити мову в надісланих матеріалах.
Кожна підписана автором стаття не завжди висловлює думку редакції.
Рукописів редакція не повертає.

Адреса Видавництва UKRAINIAN NATIONAL MUSEUM and LIBRARY
312 East "H" Str., Ontario, California

Адміністрації і Редакції } 122 E. Maple St., Ontario, Cal.
і канцелярія У. Н. М. і В.

З М І С Т

	Стор.		Стор.
Справа правдивого обличчя Великого Гетьмана Івана Мазепи	1	Заклик Українського Вільного Козацтва	24
До читачів "На Слідах", прихильників і жертводавців УНМ.	2	Світлій пам'яті Гетьманича Данила Скоропадського	25
М. Міллер: Нищення останніх національно-історичних пам'яток в Україні	3	Стара Гвардія — сини українського народу	25
Мгр. В. Савицький: Старинність української культури	4	Пам'яті проф. Вадима Щербаківського	26
Инж. Дмитро Савкевич: Неймовірно — але правда	9	Тетяна Княгиницька-Душенко	27
Леонід Бачинський: З споминів музейника	10	Від Українського Національного Музею	27
Ант. Кущинський: Книжка "З музей смішних речей"	12	Тетяна Тамарська	28
У справі портрету Гетьмана Івана Мазепи	14	До відома всім нашим жертводавцям грішми і матеріалами	28
Д-р Любомир Винар: Козацькі зв'язки з Австрією і Ватиканом в 1593 - 1595 роках	15	МУЗЕЙНІ ВІСТІ:	
Список осіб з-поза стейту Каліфорнії, які відвідали Український Національний Музей	20	Справоздання з діяльності Українського Національного Музею	29
К. Лисюк: Українські винахідники (З музейного архіву)	21	Пожертви для Українського Національного Музею	37
Л. Биковський: Виїздна сесія Денверської групи УВАН	22	Заклик Українського Національного Музею в Онтаріо	40
		До всіх земляків у вільному світі	40

Умови передплати:

На рік: 2.00. Ціна одного числа 1.00 дол.

1. Граф Дальберг, шведський генерал артилерії, який був дуже подібний до гетьмана Івана Мазепи.
2. Портрет репродукція з мініятури В. Дядинюка, скомпоновано на підставі гравюри Мігури Галаховського.
3. Портрет невідомого, подарований Гетьманові перед Полтавською битвою. Перезнято з книжки В. Липинського "З дзевов України", цей образ вважається за правдивий образ гетьмана І. Мазепи.

Справа правдивого обличчя Великого Гетьмана Івана Мазепи

Український Національний Музей — поставив собі ціллю — встановити правдиве обличчя гетьмана Івана Мазепи. Після програної битви під Полтавою 1709 року — Гетьман І. Мазепа разом із шведами відступив — переходячи за кордони України.

У своїй люті цар Петро не тільки приказав виклинати по церквах великого Гетьмана, але також нищити всі його портрети, щоб у цей спосіб не залишити навіть пам'ятки про Гетьмана, як він у дійсності виглядав.

Сьогодні наш Музей має вже 21 фотографій із гравюр і образів та різні образи-портрети Гетьмана І. Мазепи, з яких ні один не подібний на особу І. Мазепи. Це в більшості карикатури — а не справжнє обличчя нашого Великого Гетьмана.

1. За шведськими архівними документами — граф **ДАЛЬБЕРГ** — генерал артилерії шведської армії був дуже подібний обличчям на гетьмана Івана Мазепу.

2. В книжці "З Дзевов України" В. Липинського є фотографія з гравюри — роботи Данила Галаховського з обличчям І. Мазепи. Цю гравюру подарувала 1708 року Гетьманові — Могиллянська Академія в Києві перед розгрою Гетьмана з Петром, себто перед Полтавським боєм. Цей образ якась благородна рука підшила під плащеницю в часах нищення всього, що нагадувало про Великого Гетьмана і цей образ захоронився.

3. Портрет — репродукція з мініятури В. Дядинюка — скомпонований на підставі гравюр Мігури і Данила Галаховського. Ці три фотографії свідчать, що між ними є подібність, а головне більша схожість, — ніж між іншими портретами.

Ми довідалися від наших співпрацівників, які працюють у цій справі, а їх є в різних державах вісім душ, що в 1689 році Гетьман І. Мазепа подарував до храму в Єрусалимі чашу — роботи Чілінні та свій портрет. Тепер ми ведемо розвідку, що сталось з тою чашою і портретом Мазепи і де вони знаходяться. В Туреччині в одного турецького магната є багато української зброї, документів і образів з України і серед них є портрет Гетьмана. Ведемо переговори в надії — коли не набути той портрет, то хоч би дістати фотокопію.

По закінченні розшуків і встановленні точного обличчя Гетьмана — ми в нашому журналі подамо всі фотографії,

Тому просимо всіх науковців і людей доброї волі, які мають змогу допомогти нам у цій справі — слати нам всі фотографії, фотостати, гравюри, літ'івки і все, що лише пов'язане з ім'ям Великого Гетьмана. По закінченні розвідки Музей плянує видати ілюстровану книжку про встановлення правдивого обличчя нашого Великого Гетьмана-Державника.

ДО ЧИТАЧІВ "НА СЛІДАХ", ПРИХИЛЬНИКІВ І ЖЕРТВОДАВЦІВ УНМ.

Прошло три роки з дня заснування Українського Національного Музею в Онтаріо, Каліфорнія. Ці роки невтомної праці й жертвенності свідомої верстви нашої спільноти — дали великі й радісні наслідки. Музей, як культурна національна установа існує й своєю працею виконує частину роботи в нашій збірній праці для визволення України. За цей короткий час — в порівнянні з тим, як будуються інші музеї — ми зробили щось, зого і самі не сподівались. Ми зібрали великі національні культурні цінності, великої історичної вартості.

Це лишній доказ, що коли йде про конструктивну національну працю, яка служить Українському Народові то загал її все піддержити своїми датками, працею й дасть моральну підтримку.

Перші три роки це були роки — так би мовити — збирання зразків української фізичної й духовної культури та нагромадження тих цінностей в одному місці — в нашому музеї. Тепер позався вже другий період музейної праці, про що пишемо в звіті з діяльності на іншій місці цього журналу. Закінчено вже з частиною забезпечення музею від різних небезпек як війни, землетрус, пожежі, крадежі та вандалізм.

Ведеться розслід за встановлення правдивого облизу Гетьмана Івана Мазепи і ми маємо вже цінні інформації й докази, що Гетьман І. Мазепа виглядав цілком інакше, ніж ми привикли бачити на тих образах, що їх нам трапляється бачити. Тепер треба все це зібрати, обробити, дати доброму мистцеві намалювати правдивий образ Гетьмана Мазепи та видати окремою книжкою цю розвідку.

За той час постали інші українські музеї:

В Шікаго за жертвенністю д-ра Сіменовица — який купив дім під музей — громадянство піддержало ту культурну акцію і музей вже існує та ділає.

В Клівленді, Огайо, невтомною працею п. Л. Базинського постав музей, а властиво два музеї в одному приміщенні. Там заложений також музей Українського Пласту, одинокий на еміграції. Брак гроша не дозволяє розгорнути працю в тій цінній і важкій ділянці.

У Вінніпегу при Осередку Української Культури й Освіти вже давніше постав музей і в ньому працює пані Т. Кошиць. Сьогодні ми вже можемо гордитися цією установою.

Все вище сказане про музеї вимагає застановитися над ростом музейництва. Бо ж це вже свідомо ідейна невтомна праця одиниць для добра української культури.

Тому закінчивши три роки праці, ми намізуємо плян праці на слідуєчі два роки — коли то сповниться п'ятилітня різнця існування нашого музею. Ми змінили назву журналу "На Слідах" на нову — "Музейні Вісті". Ця назва ліпше відповідає завданням журналу, який мав би служити всім музеям. Часто були завваги гитагів, що назва "На Слідах" більш відповідна для пластунів (скавтів), ніж для музею. Так воно не є, бо "На Слідах" належить розуміти на слідах української традиції.

Досі лише Український Національний Музей в Онтаріо видавав музейний журнал. В журналі "На Слідах" ми намагались служити всім музеям, бо тим самим ми служимо українській культурі. Тому гитагі бажали, що ми друкували відозви й дописи всіх тих музеїв, які нам прислали матеріяли.

В Українським Національним Музеї в Онтаріо є лише одна платна сила — помітник директора, а директор працює безплатно по традиції проф. Д. Антоновича, який в Музеї Визвольної Боротьби в Празі 20 літ працював без платні. Але праці є дуже багато, навіть для п'ятох людей, а не двох, і тому, щоб зменшити витрату часу на друкування журналу кожних три місяці — на розсилку, повідомлення, збирання матеріялів та гроша на видання — ми рішили видавати журнал два рази в рік в збільшеному розмірі, в більш ілюстрованому вигляді та містити більше матеріялу історичного характеру.

Багато тяжче дістати й зібрати матеріял для музейного журналу, ніж для звичайного літературного журналу.

Ми завели вже контролю над матеріялом, який поступає до журналу — щоб не робити помилок в наслідок незнання тої чи іншої ділянки. Вже є група професорів, які погодилися прийняти угасть у цій клопітливій праці і які будуть слідкувати за змістом журналу. А ми віримо, що такі сили як проф. Р. Смаль-Стоцький, інж. Л. Биковський, проф. Мюллер, проф. В. Шугаєвський, д-р Мацьків, д-р Винар та інші професори і науковці, які з нами співпрацюють, є запорукою нашого будуюго успіху.

За співпрацю з Українським Національним Музеєм впродовж трьох літ висказуємо всім найщирішу подяку.

Український Національний Музей й Редакція

Нищення останніх національно-історичних пам'яток в Україні

Ще в 1952 р. я писав про страшну руйнацію та нищення історичних пам'яток в Україні, систематично переводжених Москвою. (див. статтю п. з. "Московський Вандалізм", "Новий Шлях", чч. 6, 10, 14 та 18, IX. 1952). Я писав тоді про те, що большевики нищать взагалі всі пам'ятки історії, мистецтва та культури по всьому СРСР для того, щоб нові покоління совєтських громадян не бачили і не знали знаменитих пам'яток минулого й думали, що все, що є доброго, створила лише совєтська влада. Большевики боялися того, що архітектурні та інші культурні цінності, створені попередніми поколіннями, мовчки демонструють перед новими поколіннями всю велич та красу старої культури. А ця культура вироблялася й складалася століттями, і перед нею витвори совєтської творчості виглядали жалюгідно та вбого.

Я писав також про те, що в Україні ця руйнація мала виключно жорстокий та нищівний характер, тому що крім загальних завдань, наведених вище, тут діяли ще національні мотиви—боротьби з "буржуазним націоналізмом". Українські історичні пам'ятники нагадували про високу культуру України минулих часів і відверто, бодай і мовчки, пропагували саме "український буржуазний націоналізм".

Разом із тим, щоб відвернути увагу від варварської руйнації пам'яток і показати всьому світові свою культурність, совєтська влада увесь час на все горло кричить про відкриття музеїв Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського та інших, влаштовує ювілеї та вшанування пам'яті видатних українських діячів іт. д. Але всі ці музеї та академії мають виключно совєтський пропагандивний характер та завдання. Музеї-паперові, себто зо світлин, фотокопій із документів та численних пояснюючих текстів. Завдання всіх цих музеїв та академій полягає в тому, щоб показати всьому світові всіх українських видатніших діячів минулого в кривому дзеркалі. Всі ці пропагандивні підприємства намагаються довести, що Т. Шевченко, І. Франко та інші, ніби то були великими російськими патріотами, прагнули до з'єднання України з Москвою і, підо впливом російської передової інтелігенції були революційними демократами, себто попередниками комунізму.

Нещодавно совєтська влада кричала "урбі ет орбі", що вона приступає до реставра-

ції Києво-Печерської Лаври, на що буде витрачено коло 30 мільйонів карбованців. Але совєтська влада при тому промовчує, що найбільша історично-мистецька пам'ятка Лаври — Успенський Собор, був висаджений у повітря большевиками під час останньої війни. Що все внутрішнє убранство інших 24 церков Лаври і всі їхні скарби з неповторними пам'ятками українського мистецтва, — давно вже розграбовано і знищено, і від церков залишилися хіба голі стіни, і в цих будівлях було розміщено "музейний городок".

Отже тепер беруться не до реставрації Лаври, а до ремонту приміщення музейного городка і, звичайно, цей ремонт ні в якій мірі не поверне Україні знищених большевиками національних історичних, культурних та мистецьких пам'яток, що накопичувалися в колишній Лаврі впродовж 900 літ.

Але крізь крик та шум галасливої совєтської пропаганди, зрідка проскакують деякі короткі звідомлення, що викривають дійсний стан історичних пам'яток в Україні. Так не дуже давно, в газеті "Советская Культура", ч. 104, за 1956 р. з'явилася невеличка стаття під наг. "Памятники продолжают разрушаться", яка промайнула майже непомітно. Але ця стаття, якщо в ню вчитатися та знати загальний стан питання в СРСР, — являється страшною і, на превеликий жаль, очевидно стверджує мої давні побоювання того, що совєтська влада в Україні буде нищити національно-історичні пам'ятки до тої пори, поки від них нічого не залишиться. Стаття в "Советській Культурі" остільки показова саме для совєтської культури й має таке значення для нас, що я її наводжу повністю у дослівно-му перекладі:

"Кам'янець-Подільський одне й найдавніших міст України. Впродовж багатьох століть це місто-твердиня було опертям боротьби українського народу за свою свободу. Під захист міських мурів з'їздилися кращі майстри, мистці, будівельники. Через Кам'янець-Подільський відбувалися економічні зв'язки Русі з Близьким Сходом та балканськими країнами. Вся історія міста відбилася в комплексі будівель, в численних фресках та різьбі.

"Впродовж останніх років ці пам'ятки повністю зникли або знаходяться в стані руйнації: Стара фортеця — єдина в країні пам'ятка фортифікаційних споруджень 14-го стол. Бойові її вежі завалено сміттям та гли-

ною. Населення міста часом чує глухий шум: то обвалюється з провалля підмите дощами каміння кріпости. І окремі організації і окремі міщани не раз зверталися до міністерства культури Української ССР з листами, в яких грохали припинити руйнацію цінної пам'ятки, але всі ці листи лежать "під сукном".

"В такому ж жалюгідному стані знаходяться і десятки інших пам'яток у Кам'янці-Подільському. Повністю зруйновано, напр., резиденцію Галія Паши — пам'ятку 14-го ст. Не ремонтується Домініканський костел, побудований у 15 ст. Цікаве давнє розмалювання стін цього костела вже змита потоками води. Стоять без дахів під дощами такі цінні витвори будівничих, як Ковальська башта, Кармелітський монастир, Вірменська дзвіниця. Повільно, але певно перетворюються вони на звалища. А далі їх просто розберуть, як сталося з будинком митниці з 17-го ст., на місці якої стоїть . . . шинк!

"Якщо сказати, що ніхто не цікавиться пам'ятками, то це не буде вірно. Впродовж трьох років у республіканських науково-реставраційних майстернях складалася документація пам'яток культури Кам'янця-Подільського. Це коштувало 400,000 карбованців. За цей час руйнація збільшилася й документацію треба переробляти. Треба думати, що коли майстерні після того врешті візьмуться до ремонту, то ремонтувати вже не буде чого.

"Така повільність у складанні документації пояснюється тим, що науково-реставраційні майстерні в Україні, створені спеціально для відновлення пам'яток будівництва, займаються виробництвом погрудь (до того ж ниж-

чої якості) та різних дурничок. Наслідком того в багатьох областях України будівлі, що знаходяться під охороною держави, руйнуються й далі.

"В селі Підгорянах Тернопільської області розбирається твердиня-монастир з 15-го ст. Камінь використовується на брукування доріг.

"Це все відомо в міністерстві культури Української ССР. Останнє посилає на місця своїх інспекторів, які стверджують факти, виступають із промовами в обороні історичних пам'яток та пишуть довгі доповіді" (Підкреслення мої).

В наведеній статті все страшно! І фактичні звітності і, ще більше, деякі меланхолійні узагальнення та висновки. З них видно, що реставраційні майстерні нічого не реставрують, а займаються якимись дурничками. Що вони до реставраційних праць дійдуть хіба тоді, як вже нічого буде реставрувати. Що історичні будівлі, які знаходяться під охороною держави — руйнуються і далі, що все це прекрасно відомо міністерству культури, іт. д. Наприкінці того в цій статті вперше зустрічаємо вістку про те, що руйнація давніх українських церков почалася вже й в Західній Україні.

Отже все це доказує, що большевики, від самого початку окупації України, розпочали свідоме й навмисне нищення всіх національних пам'яток історії, культури та мистецтва України. І ця руйнація буде переводитися до того часу, поки в Україні не залишиться ні одної пам'ятки, яка б нагадувала її славу минувшину.

Мгр. В. САВИЦЬКИЙ

СТАРИННІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Під повищим наголовком появилася в останньому числі "На Слідах" дуже цікава розвідка з-під пера інж. Ю. Лісового*). Ця розвідка, це дуже влучна рекапітуляція праць шістьох авторів, друкованих на сторінках канадійського "Нового Шляху" впродовж останніх чотирьох років, себто від 1953—1956.

Розвідка ця написана, як це кожному рпадає в очі, з великою рутинною й певністю себе. Також не можемо здержатися від виска-

зання подиву для муравлиної терпеливості шан. автора, з якою він повизбирував різні гіпотези з праць згаданих шістьох авторів, а праці ці своїм об'ємом дійшли вже до кількох тисячів сторінок друку, і представити їх у своєму ретроспективному репортажі не було легким завданням.

Впродовж 1953—1956 надруковане було в "Новому Шляху" різне. Були речі дуже добрі, були середні, але, на жаль, не обійшлося без речей слабих, які своїм рівнем разили пересічного читача, не говорячи вже про таких корифеїв нашої науки, як проф. Щербаківський та інші.

У своєму репортажі узяв інж. Ю.

*) Крім статті мгр. В. Савицького, що її друкуємо в нинішньому числі журналу, помістимо з черги на цю ж тему статтю проф. Коцевалова, знатока старинної історії і кол. професора Харківського університету. —

Редакція.

Лісовий ВСІ праці, і добрі, і слабкі. Очевидно, що не є це хибою з його сторони, бо такої докладності вимагав його так би сказати, "репортерський обов'язок". Однак в інтересі української науки було б вказаним, щоб автор пишучи свою рекапітуляцію, зазначив, хто є автором цитованих ним поодиноких гіпотез, як також, щоб подав бібліографію предмету, як це є вимагане в науці. Без сповнення цих вимог годі посторонньому читачеві (очевидно, поза згаданими шістьма авторами) зорієнтуватися в характері предметової рекапітуляції, тим більше, що мова тут про справи небуденні. — Очевидно, що сталося це в наслідок звичайного переочення шан. автора, самозрозуміле, коли взяти на увагу його відому всім працьовитість в обраному напрямку.

Незалежно від цього відчувається потребу справлення в інтересі науки, найслабших принайменше гіпотез, цитованих шан. автором. Це саме є змістом нашої праці, яка подумана виключно як критичне доповнення еляборату інж. Ю. Лісового і не має на меті викликати якусь дискусію на предметові теми.

Заки приступимо до обговорення поодиноких гіпотез, згадаємо відомих у єгиптології т. зв. "Пірамідіотів". Що криється під цією небуденною назвою? Є це назва цілої "школи" ляків-теоретиків (не єгиптологів), найрізноманітніших фахів, яких *idée fixe* було вказати, що т. зв. Піраміда Хеопса це не гробовець єгипетського фараона, але прямо "святиня" знання. При допомозі карколомних натяганих математичних калькуляцій намагалися вони вказати, що в довжинах, пропорціях і кутах предметової піраміди невідомий "геній" переказав будучим поколінням не тільки дані про т. зв. "пі", промір земної кулі, довжину полуденників та рівнобіжників, віддаль Землі від сонця і т. д., але навіть дуже важні "процтва", як прихід Месії, обі світові війни і т. д., до того ще аж кілька тисячів літ наперед! Зацікавилися вони також і саркофагом, який є в тій піраміді, і однозгідно рішили, що не є це саркофаг, але... "куфер", якого самотнім завданням було переказати потомності стандартні міри об'єру й ваги для всіх народів світу!

Основателем цієї "секти" був Джон Тайлор, який 1859 р. опублікував був навіть книгу п. н. "The Great Pyramid, why was it built, and who built it?" Цією книгою захопився з черги Чарлес Пяцці Сміс, ур. 1819 р., по фаху ані історик, ані єгиптолог, а королівський астроном Шкоції (1845 р.), професор астрономії Единбургського університету, та член Королівського Наукового Товариства. Цей на кожний випадок феноменальний математик так перейнявся книгою Тайлора, що написав

аж дві книги: "Life and work at the Great Pyramid" та "Our inheritance in the Great Pyramid". Очевидно, що обі ці книги не знайшли признання в наукових колах із огляду на свій явно фантастичний, ненауковий характер, а нещасний автор розчарований у своїх "наукових" амбіціях, зрезигнував з тої причини з членства в Королівському Науковому Товаристві...

Підірвану наукову повагу Сміса "викінчив" накінець скандал, нехотючи викликаний його найздібнішим учеником Гльовером.

Головною базою всіх обчислень Сміса був вигаданий ним т. зв. "Пірамідальний Інч", який згідно з його твердженням мав мати .999 англійського інча, а яким нібито послуговувалися старинні єгиптяни також при будові предметової піраміди... Цю вигадану одиницю міри довжини, мали згідно з Смісом, переказати старинні єгиптяни потомності в довжині вестибюлю біля королівської кімнати великої піраміди.

Що ж коли "гіпотезу" нашого астронома дійсність ніяк не хотіла потвердити. Довжину цього вестибюлю міряв Сміс десятки разів, що раз докладнішими інструментами, на те тільки, щоб переконатися, що не інч був мірилом старинних єгиптян, бо вестибюль був за короткий, щоб виходили ЦЛІ інчі. Сміс, як кожний зрештою ляк у таких випадках, був у своїх "наукових" гіпотезах непохитний. Перешкода мусіла бути за всяку ціну усунена... Але як? Тут прийшов нашому астрономові з поміччю один із здобутків новочасної техніки: сталева пилочка. Не надумуючися багато, припоручив він одному з своїх найздібніших учеників, Гльоверові, відрізати пилочкою точно означений ним кусник гранітового гзимсу згаданого вестибюлю, так, щоб довжина його виходила в повних інчах. Однак "науковець" цей не мав щастя, бо Гльовер будучи вже в повному розгарі "праці" над вирівнюванням "блуду" старинних єгиптян, не закріпив навіть, що між часом надійшло кількох єгиптологів, які преспокійно приглядалися його ошуканчій маніпуляції. Очевидно, що все скінчилося непріємним для Гльовера й Сміса скандалем.

Подібні "науковці" - пірамідіоти не є монополем англійців. Таких людей неокресленого переважно фаху й образування повно по всьому світі. Ми маємо їх також. Правда, наші "пірамідіоти" не шукають важніших дат нашої історії по коридорах і склепіннях піраміди Хеопса. Наші дилетанти мають інші амбіції. Які, вкажемо своєчасно. В кожному випадку треба з сумом ствердити, що для вказання "правдивості" своїх помилкових гіпотез, люди ці без найменшого вагання, як цей

згаданий вище Гльовер, ріжуть і підрізують perfas et nefas гзимси, а навіть стовпи української науки, щоб задовольнити тільки свої хворобливі амбіції. Правда, цим людям при-свічують деколи навіть дуже благородні цілі, однак шкоди заподіяні ними є далеко більші, ніж користі, особливо якщо мова про чужинецьку опінію.

По такому вступі, без якого не одно було б постороннім людям незрозумілим, перейдім до оцінки деяких гіпотез зібраних інж. Лісовим.

Першою справою буде проблема назви "ГЕРРУС", себто назви для частини нашої Батьківщини, яку декілька разів знаходимо в Геродота. Автор гіпотези вважає, що Геррус, це слово грецьке, зложене з двох слів: "Ге" — земля, та "Рус" (себто Україна), отже, що слово це переложене на українську мову, значить "Земля Рус". Це очевидно помилкове. На нашу думку первісно назва Геррус звучала "Герра", а принесли її до України фенікійці, бо другу назву "Герра" знаходимо на Арабському півострові, над Перською затокою, напроти острова Тильос Арадус. У старині фенікійці мали там свою факторію, через яку переходила караванна дорога до Петри та до північних країн, між іншим і до України, де по всякій правдоподібності кінчалася десь приблизно перед Дніпровими порогами. (Згідно з Геродотом Дніпро був у своїй довшій частині сплавної також для морських кораблів). Цю кінцеву факторію з зовсім зрозумілих причин назвали вони іменем першої факторії над Арабським заливом, себто "ГЕРРА"¹⁾.

Т. зв. "народня етимологія", яка полягає на наївному пояснюванні старинних, переважно чужинецьких незрозумілих вже слів, сучасною, переважно льокальною мовою, звісна була в старині, і, на жаль "процвітає" доне-де до нинішнього дня. Нею займалися і греки, які в чужинецьких, незрозумілих їм словах дошукувалися ГРЕЦЬКОГО значення. Корінь слова "ГЕРРА" дуже подібний до грецького слова "Ге"-земля. В наслідок цього занесене фенікійцями слово "ГЕРРА", а перемінене льокально шляхом еволюції на "Геррус", розуміли греки як "Ге-Рус", себто "Земля Рус". Новочасний автор інтерпретує грецькою мовою не-грецьке слово, також силою тих самих обставин, дійшов до того самого заключення, що його грецькі колеги. В цьому лежить саме помилка!

Щодо назви "Русь", то згідно з нашими останніми дослідями, є вона аккадійського по-

ходження. В мові цій є слово РАЦЦІ-місто²⁾. "Ц" як знаємо звучить подібно як "С". В наслідок цього можна припустити, що слово це звучало в устах аккадійців як "Рассі". В наслідок цього країна "РАЦЦІ" чи "РАССІ" це "країна міст". Така назва нашої землі в сивій давнині дуже правдоподібна, коли візьмемо на увагу факт, що в т. зв. Трипільській епісі Україна була покрита більшою сіткою осель, ніж тепер! Це кидалося чужинцям в очі, і тому також і асирійці, називали одно з скитських племен "АЛЯНІ". "Аляні", це плура-ліс від асирійського слова "АЛЮ" - місто³⁾. Отже "АЛЯНІ" це знову "країна міст"! Також і варяги, як знаємо, називали Україну країною "ГАРДАРІКЕ". Отже маємо знову "країну міст", як назву нашої Батьківщини!

Однак перейдім до дальших справ. — Пояснювання назви Дніпра "Бористенес" як "Бори Стіни", належить до того самого роду етимологічних пояснень, що попередньо згадана, з тим, що в даному випадку до дуже старинної чужинецької назви примінив хтось МОДЕРНУ українську мову!⁴⁾.

Далі мусимо зазначити, що єгипетська назва "Ретену" означувала виключно Палестину та Сирію. Назву цю ніхто ніколи не розтягав на Малу Азію чи Мезопотамію. — Заподані далі мніми строї рутенів, це вигвір фантазії невідомого нам автора⁵⁾. Годі уявити собі рижих нібито рутенів, що проходжуються під пальмами, серед тропічної спеки в... довгих плащах, чоботях повище колін, та ще у вовняних рукавичках!!! І це мали б бути наші предки, а їх "стрій" українським національним строєм!

Назва "Асирія", "асирійці", не є ніяк штучною новочасною назвою, як це собі помилково уявляє автор слідуєчій з черги гіпотези. Асирійці самі називали себе АССУР, АСГУР, АССГЪР. Назва ця походить від бога АСГУР, АСУР, чи АССГУР, який був опікунчим божеством асирійської імперії. Володарі Асирії не були королями, як це було загально прийняте в давнині. Згідно з асирійськими віруваннями, були вони тільки регентами бога Ассур, якого вважали за властивого короля Асирії. — Центром культу того бога було місто АССУР, СТОЛИЦЯ Асирії, згадана по раз перший у листі КГАММУРАБІОГО короля першої вавилонської династії⁶⁾. Цей глибоко вкорінений культ Асура був причиною, що цілий ряд вождарів Асирії мав у своїй прізвищі слово АССУР: АСГУРАКГІДДІН,

2) Гл. також цитована праця, випуск 2 і 3.

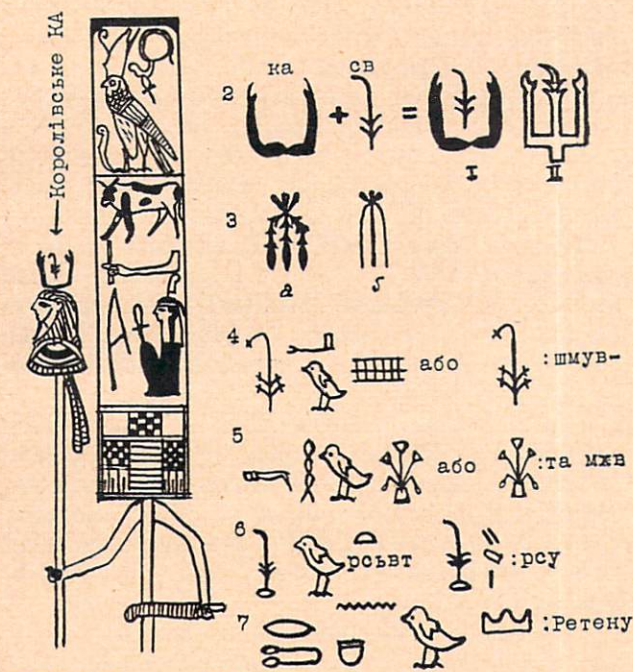
3) Гл. цит. пр., випуск 6.

4) Пояснення цієї назви в цит. пр. випуск 7.

5) Більше про них, гл. цит. пр. випуск 6.

6) Vide: King "The letters and inscriptions of Hammurabi" Vol. III, London 1898-1900.

1) Про інші "перенесені назви" гл. нашу працю п. н. "Українське словництво у вавилонській та асирійській мові", канадійський "Новий Шлях" чч. 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, з 1956 р.

СЕРЕЖК Рамзеса II

1

АСГУРБАНІПАЛЬ, АСГУРВЕЛЬКАЛЯ, АСГУРВЕЛЬНІСГЕСГУ, АСГУРДАН, АСГУРЕТЛІЛІ, АСГУРЕТЛЮКІНАПЛЯ і т. д., а сам нарід називав себе асирійцями, себто народом Асура. Про те, щоб асирійці називали себе рутенами, нема і бесіди, хоча б із тої причини, що асирійці це — семіти.

Перейдім із черги до справи жидівського слова "РЕШ". Жидівське слово "РЕШ", а не "РОШ" чи "РАШ", як це заповдано, запозичили жиди від асирійців. В асирійській мові слово це звучить "РІСУ" і також значить "голова"⁷⁾. Про те, щоб назву нашого народу взято на означення голови, з поданих причин не варто навіть думати.

Дальша гіпотеза також невідомого нам автора, друкована чи не по раз перший у нашій пресі, має ревеляційний характер. Виходить із неї не менш не більш тільки те, що: 1) Субстратною масою Єгипту були русини, 2) що в давнині Горішній Єгипет мав назву ТА-РУС, бо на півдні граничив із ...Африканською Руссю, 3) що Долішній Єгипет називався ТА-МЕГІТ, бо на півночі від Єгипту була... Руська Земля т. зв. "МАГОГ", що нібито значить Могутня Земля, 4) що Хеопс і інші єгипетські фараони титулювали себе "Володарями РУС-ТА", себто володарями Руської Землі. 5) Мало цього, державним гербом Єгип-

7) Гл. наші праці: "Сліди старо-українсько-єгипетських взаємин на тлі староегипетської лексикографії". канадійський "Новий Шлях" ч.ч.: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, з 1956 р., випуск 3, та "Українське словництво у вавилонській та асирійській мові", там же ч.ч.: 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57 з 1956 р., випуск 4.

ту був український тризуб, і тризуби носили єгиптяни на шапках. 6) Очевидно, що і в єгипетських гієрогліфах були тризуби і форму тризуба мало "єгипетське" слово "Рус", "муж" і т. д.

Пригляньмося скільки в цьому правди.

Ад 1. Згідно з дотеперішнім станом єгиптології, субстратною масою Єгипту були північно - східні африканські племена. Згідно з Бреастедом були це з одної сторони лібійці (північні африканці), а з другої східно-африканські племена, відомі тепер під назвою Галля, Сомалі Бега і т. д. Нема також сумнівів, що єгиптяни мали легку домішку крові різних семітських номадів, що видно зо структури єгипетської мови.

Ад 2. Горішній Єгипет називали єгиптяни ШМУВ⁸⁾. (Див. гієрогліф на рис. 4). Барвою Горішнього Єгипту був білий кольор, з якої то причини його скарбницю називано "Білий Дім". Єгипет і Нубія, це не Русь, бо на це нема ніде найменших натяків!

Ад 3. Долішній Єгипет називався ТА-МХВ⁹⁾. (Див. гієрогліф на рис. 5). Барвою Долішнього Єгипту був червоний кольор, а його державну скарбницю називано "Червоний Дім". ТА-МХВ, це не Могутня Земля, отже нібито Україна, хоча б із тої причини, що на північ від Єгипту є Мала Азія, а не Україна (Країна Магог).

Ад 4) "РУСТА", це південні землі Єгипту, а не "Земля Русь". "Південь" в єгипетській мові це "РСЬВТ" (гієрогліф ч. 6), або РСУ (рис. ч. 6). Деяка схожість зо словом "Русь" випадкова. Таких слів в єгипетській мові є далеко більше¹⁰⁾. Всі вони не мають найменшого зв'язку з нашим народом. На "РЕТЕНУ" мали єгиптяни осібний гієрогліф (рис. 7) РТНВ.

Ад 5) Єгиптяни не мали нічого спільного з українським тризубом. Крім цього мусимо запитити, що гербом Горішнього Єгипту була лелія, а Долішнього, папірус (ростина), а це не тризуби, хоч у відносних гієрогліфах представлені жмутки з трьох таких рости у вазонку. Цвіти, це цвіти, а тризуби, це тризуби.

Розгляньмо тепер "тризуби" зображені на рис. 4, 5, 6, ст. 12, "На Слідах" ч. 4) 8) ex 1956.

В першу чергу займемося тризубом зображеним на рис. 4, який для вигоди повторюємо в цьому числі на рис. 2/II. Знак цей, це жаден "тризуб", але звичайний собі гієро-

8) P. E. Newberry, "Benni Hassan in archaeological Survey of Egypt", London 1893-1900. — "Zeitschrift fuer egyptische Sprache und Altertumskunde" 44/9.

9) Op. cit. "Zeitschrift fuer ... Altertumskunde" 44/10.

10) Гл. нашу працю "Сліди старо-українсько-єгипетських взаємин на тлі староегипетської лексикографії". канадійський "Новий Шлях" ч.ч.: 8, 9, 10, 11, 12, 13 з 1956, випуск 3.

гліф. Невідомий автор відрисував цей гієрогліф з т. зв. "СЕРЕКГ", себто з щось у роді гербу фараонів, при чому перерисуючи його, поробив від себе різні "додатки", які не існують на оригінальному рисунку. Завдяки цим змінам гієрогліф став дещо подібним до тризуба. Різницю видно дуже докладно, коли порівняємо цей рисунок з нашим рисунком: 1), який вірно представляє предметний СЕРЕКГ, себто герб фараонів старинного Єгипту, точніше сказавши, серекг Рамзеса II. В оригіналі цей "тризуб"-гієрогліф уміщений є НАД головою фараона. В критикованому "тризубі"-гієрогліфі (рис. 2/II) для кращого ефекту голову цю пропущено, а від споду дорисовано держак-ручку, щоб викликати в глядача враження, що це дійсно знак, який несено перед фараоном, чи єгипетським військом. В тій самій цілі "середущий зуб", який у дійсності є особним гієрогліфічним знаком, отримано грубими лініями з підставою двох крайніх зубів. (Рис. 2/II). Що цей "тризуб" у дійсності означає? По правді, це два окремі гієрогліфічні знаки. Зовнішні "зуби" тризуба, як легко можна на обох рисунках запримітити, це дві руки, які щось, чи когось ОБИМАЮТЬ. Знак цей читається як "КА". "КА", це душа, чи радше "друге Я" фараона. Середущий "зуб" мнимого тризуба, це зображення рослини притаманної Горішньому Єгиптові, яка символізує фараона, як володаря тої частини Єгипту. Згідно з В. Будге цілість символізує т. зв. "Королівське Ка". Середущий гієрогліф як сказано, не має ніякого починення з гієрогліфом "КА". — Щоб заспокоїти цікавість читачів подамо ще, що гієрогліфи у великому прямокутнику, як також цитовані, становлять т. зв. "Горусове ім'я "фараона Рамзеса II, яке звучало КА-НЕКГТ-МЕРІ-МААТ. Отже критикований "тризуб" не має нічого спільного з нашим тризубом. Також згаданий "єгипетський" звичай прикрашування корон чи шапок тризубами, є в єгиптології вповні невідомий.

З черги "тризуб" (зображений у попередньому числі "Н. С.") не представляє якихсь хреців, які "поздоровляють" вівтар із вогнем. Йде тут також про зложений гієрогліф, як попередньо. Знак зображений між обома поставами, це жаден вівтар із вогнем, але дерев'яний сверлик, при помочі якого єгиптяни розпалювали вогонь. Знак цей уживано на означення букви "Д"¹¹). Очевидно і тут нема мови про якийсь тризуб.

Останній "тризуб" ч. 6 (на нашому рисунку ч. 3), який має вигляд обернених удолу вил, це зовсім прозаїчні три лисячі

шкурки, зв'язані вгорі шнурком. Первісно єгиптяни дуже вірно рисували три лисячі шкурки не обминаючи навіть хвостів. З часом для прискорення писання почали рисувати два жмутки по три лінійки, які сходяться в центрі. (Рис. 3б). Знак цей читається як "МС", а не як запропоновано "МУЖ". Знак "МС" уживано всюди там, де ці букви треба було написати. Напр.: МСТ — фартушок із лисячих шкур, МСІ — "дати" уродження, себто по нашому "уродити", МСДМТ — чорна фарба до очей¹²) і т. д. Отже згаданий знак МС не має нічого спільного з "мужами", чи українським тризубом.

Далі. Слово "МОЙСЕЙ" не має нічого спільного з нашим словом "МУЖ". Слово "Мойсей" зложено є з двох єгипетських слів: "МУ" і "СА". "МУ", це вода, "СА", це син. Отже слово "МОЙСЕЙ" значить дослівно "СИН З ВОДИ", а це вповні годиться з біблійною інтерпретацією.

Перейдім тепер до т. зв. гебрейської азбуки, прототипом якої є т. зв. синаїтське, а не неіснуюче тоді українське письмо. Буква синаїтського письма, яка відповідає нашій букві "А", має вигляд голови вола. Букву цю з огляду на її вигляд названо "АЛЄФ", себто "віл". Між старосемітським "АЛЄФ" і модерним українським "ялівка" нема і не може бути ніякого зв'язку, а то завдяки великанському просторові часу, який ділить ці слова, зрештою віл це не ...ялівка! — "БЕТ" це справді "дім". Однак слово це не є українського, але асирійського походження. В нас асирійських слів є ще далеко більше¹³). "ДАЛЕТГ", це не наше слово "долото", а риба зі синаїтського письма. "ЙОД" не має еквіваленту в синаїтському письмі. В кожному випадку це не ручка! "ЛЯМЕД", це батіг, нема тут нічого поломаного! — "САМЕКГ", подібне тільки до нашого "самець". — "САДЕ", подано нарочно в змінній формі, щоб уподібнити до відповідного українського слова. — Також і буква "РОС" звучить у дійсності не "РОС", "РОШ" чи "РАШ", але "РЕШ". Не має ця буква нічого спільного з нашою національною назвою. В синаїтському письмі буква "РЕШ" має вид людської голови в профілі і тому цю букву позвано "РЕШ"-голова. Очевидно, що рисувати при писанні голову з носом, устами і оком було занадто утяжливе, тому з часом винахідники цього письма і їх наслідники почали писати цей знак символічно, як півколісце чи трикутник на прямій лінійці. З прапором не має цей знак нічого спільного і доказ з си-

¹²) N. de G. Davies "The religious texts found in the tombs of five kings of dyn. V-VI at Sakkareh".

G. Jequier "Les frises d'objets des sarcophages du moyen in memoires de l'Institut d'archeologie orientale du Caire", 1921.

¹³) Гл. цит. пр. під 1).

¹¹) Про деталі гл. K. Sethe "Die altaegyptischen Pyramidentexte", Leipzig.

найтського письма належить уважати аж надто вистачаючим.

При кінці читасмо ще, що чужинці називають Україну "ТЕМНА РУСЬ", при чому автор у скобках подає англійський термін "Блек Рассія". Перше, що треба ствердити це те, що термін "ТЕМНА РУСЬ" взагалі невідомий у нашій історії. Є це термін вигаданий невідомим нам автором хіба тільки в тій цілі, щоб "доказати", що кимерійці це українці. (ТЕМЕН РОС — КИММЕРОС!!!). З додаткового пояснення в англійській мові "БЛЕК РАС-СІЯ" показується, що автор ідентифікує вигадане слово "Темна Русь" із відомою в історії

ЧОРНОЮ РУССЮ, отже ніби з Україною. І це є грубою помилкою, бо ЧОРНА РУСЬ це не Україна. Чорна Русь це тільки країна в басейні Німана!¹⁴⁾.

На цьому закінчуємо критичну оцінку деяких гіпотез цитованих у репортажі інж. Ю. Лісового. Нашою ціллю було не тільки спростувати найбільш разячі помилки, але також виказати, якими то методами послуговується дехто при дослідах старинної історії, зокрема нашої праісторії.

14) Гл. М. Грушевський "Історія України-Руси", том 2 і 4.

Инж. ДМИТРО САВКЕВИЧ

Неймовірно - але правда

В ч. 2(6) було вміщено статтю інж. Юрія Лісового "Старинність української культури", де подається, що новітні дослідження довели, що дуже висока трипільська культура України є питомо наша й сліди людської культури в Україні сягають аж по 30 тисяч років.

Все це свідчить, що Україна була складовою частиною імперії Угор, що згідно стародавнім китайським переказом простягалась від Тихого океану аж по Атлантійський — заселена була народами арійського походження. Сліди їх було знайдено у Франції й на Балканах і приблизно 17.000 р. перед Р. Хр. знищив її потоп і землетруси. Ці перекази цілком годяться з геологічними дослідями.

На підставі знайдених у Тибеті старих глиняних табличок, припускають, що імперія Угор була закладена колишніми колоністами МУ з початку на побережжі Жовтого моря, а пізніше вона поширилася далі на колись добре родючі та наводнені місцевості, де тепер пустеля Гобі, і далі по Каспійське море в центральну Європу аж по Атлантійський океан. Суходол МУ знаходився в Тухому океані і є коліскою людства. Духова його культура була вища від нинішньої. У 15,000 р. до Р. Хр. він загинув разом із 64,000,000 населення. Атлантида й Індія були його колоніями. Отже висока культура трипільської доби й рільничий її характер не випадкові, а принесені через Угор із землі МУ.

Давно вже наших учених вражає подібність орнаменту на мексиканських руїнах і вишиваного південно американськими індіанами. Припускають навіть, що його було занесено до нас з Атлантиди.

Хліборобське плем'я північно-американ-

ських індіан "Чероку", що переховало стародавній традиційний устрій, має матріархат такий самий як це було за трипільської доби.

Наше Різдво-Святвечір це свято на пошану предків, дуже характеристичне для всіх дітей МУ.

Ще не так давно наші селяни несвідомо на Великодніх писанках рисували свастику-священний гієрогліф Таїв — що означає життя. Культ сонця був у наших предків.

Описані особливості кам'яних баб свідчать про те, що предки їхніх будівничих прийшли зо сходу й вміли застосувати практично явище невації, себто пригашувати в камені тимчасово тягар і робити його легшим для перевозки.

В Сирії — біля села "Баалбеку" знаходяться руїни вибудовані невідомим народом, що поклонявся сонцю. Архітектура й стиль колон ті самі, що були пізніше в греків. Величезні брили каміння 1,800 тонн вагою — привезено відкілясь здалека, бо такого матеріалу близько не знайдено. Оглядаючи єгипетські піраміди бачимо, що їх збудовано з великих, щільно обтесаних кам'яних брил 15-70 тонн вагою. Виключено, щоб їх усіх було спроваджено з віддалі 600 миль і піднято вгору користаючись невільниками як тягаровою силою. Залишається вірити арабським переказам, що єгипетські будівничі підкладали під брили якісь папіруси, після чого ті вільно плили повітрям і підіймались на призначене їм місце, де їх слабим натиском припасовували.

Залишилися пам'ятки по старих кельтах — будівлі з величезних кам'яних брил, що називаються долмени. Існують перекази, що їхні жреці "бруїди" будували їх — примушуючи камінь ритмічною музикою рухатися і

плисти в повітрі та, ставати на призначене для них місце.

В Болівії біля озера Тітікака на висоті 4,000 метрів лежить індійське село Тіхуанако. Біля нього знаходяться руїни великого старовинного міста. Величезні кам'яні брили вагою 60-100 тонн кожна — мають на собі сліди надзвичайно майстерної роботи, виконаної на твердому мов кремін'я камені. Тут можемо бачити зроблені з суцільного каменя фігури бородатих людей заввишки вісім метрів, сходи суцільних кам'яних плит, шириною 5-7 метрів. Вчені виявили далі, що біля місця руїн немає скель, з яких можна було б виготовити подібні плити й їх потрібно було спровадити здалека.

Рукопис Траяна — писана пам'ятка Юкатанських Таїв, що знаходиться в британському музею й оповідає про загибель МУ, каже, що єгиптяни походять з МУ. Подібний писаний запис знайдено також в Єгипті.

Грецьку азбуку, коли читати всі літери — то буде мовою караїнів, предків греків — народне оповідання про загибель МУ — звідкіля вони прийшли.

Коли газети подавали, що в Україні знай-

дено було мамутове ікло з виритим на ньому тризубом, то це не був патріотичний жарт.

На південь від Байкальського озера в пустелі Гобі, в місцевості "Кара Хото", було викопано під намулом руїни столиці Угора й там було знайдено дуже мистецько виконану гравюру цариці Угора разом із чоловіком. Цариця тримала як знак влади двобокий тризуб. Два такі тризуби знаходяться в Лондоні в британському музеї. Полк. Черчворд пояснює це тим, що суходол МУ складався з трьох частин, отже ознакою володаря певно був тризуб. Як традиція — це було перенесено на Угора, а також на Атлантиду, де його вживала династія Посейдона. Звідти перейшло до греків, щоб зустрітися в Україні з місцевою старою традицією. Сьогодні ще в Камбоджі скиптром володаря є тризуб.

Ми, українці, є одним з найстарших народів світу, а тризуб це теж найстарша державна ознака й правно наша.

Джерела: полк. Дж. Черчворд 1) Те лост контінент МУ, 2) Те чілдрен оф МУ, 3) Те сейкред Сімболс оф МУ, 4-5) Те форсес оф МУ. Паблішер Айвс Вошбірн, Н. Й.

ЛЕОНІД БАЧИНСЬКИЙ

З СПОМИНІВ МУЗЕЙНИКА

Пишу ці рядки, як матеріал до історії музейництва. Згадую ті музеї, в яких працював.

Перше мої записання з музеєм було в рідному місті Катеринославі.

Ще хлопцем, як учень 4 класу гімназії відвідав я музей ім. Поля. Приніс із собою дві цінні пожертви: перше видання "Кобзаря" Т. Шевченка 1840 р. і зуб мамута, який знайшов на березі ріки Самари, недалеко оселі Ігрень.

Директор музею якимсь недбало взяв мої перші жертви, які я вважав за незвичайні скарби, поклав їх на полицю і відійшов до своєї кімнати.

З виховного боку дир. Д. Яворницький поступив неправильно. Він злегковажив мою першу пожертву до музею, не сказав одного слова заохоти й ця його байдужість "охолодила" мене на довгі літа.

Ще й сьогодні маю жаль чому така визначна наукова сила, наш славний музейник не відчув, що має перед собою хлопця, який інтересується музеєм, чому не заохотив його до праці, а під його фаховим проводом міг би виростати кваліфікований музейник. Може це дивні вимоги, але факт є, що я прогайнував багато часу та доходив до всього самоуком.

Неправильним було й те, що музей не

видав мені посвідки. Вона тепер була б для мене дорогим документом. Зле роблять ті музеї, які й сьогодні не видають посвідок за одержані дари. Правда, ця формальність забирала багато часу, але з виховних і чемностевих вимог є це конечним. Посвідка з зазначенням числа інвентаря примушує керівництво музею точно провадити інвентар. Занедбання цього не повинно бути.

Минуло 23 роки, від мого першого переступлення порогів музею. Довга перерва була спричинена з одної сторони, між тією невдалою моєю першою померлою, а з другої сторони закінченням студій, війною, революцією та виїздом з України.

МУЗЕЙ "СТРИВІГОР" В ПЕРЕМИШЛІ 1931—1939 р.

Мав я щастя, що опинився на скитальщині на Рідних Землях у Галичині. Понад 25 літ прожив я в Галичині й зазнав серед рідних братів незвичайно зичливе відношення, пошанування та уможливлення громадської співпраці, без яких будь обмежень.

1931 року група любителів музейництва організує музей "Стривігор" у Перемишлі. Хто піддав цю думку — не пригадую. Правдоподібно д-р І. Шпитковський. Цілком певно,

що між основниками, які підписали статут для затвердження польською владою були: проф. Богдан Загайкевич, д-р Іван Шпитковський, проф. Михайло Пащак, проф. Олена Кульчицька, проф. Ольга Греголінська, проф. Клементина Кульчицька, проф. Микола Гнатищак, проф. Іван Заяць, проф. Волянська, проф. Ольга Кульчицька, дир. Михайло Зубрей, дир. Марко і автор цього допису.

Усі основники, крім п. Марка, були учителями середніх, фахових або народних шкіл. На перших Загальних Зборах вибрано провід музею: проф. Б. Загайкевич — голова, д-р І. Шпитковський — кустос, проф. І. Заяць — скарбник, проф. М. Пащак — секретар, проф. Олена Кульчицька — заст. голови і я, як член.

При поділі праці, мені як був. військовикові, поручили організувати військовий відділ. Ця перша моя праця в музеї не була успішна. Збірки для військового відділу були дуже вбогі. За рік на чергових Загальних Зборах я міг цілий свій відділ принести в одній течці.

Добре сталося, що поновно вибрали мене керівником церковного відділу музею. Тут я міг проявити ініціативу і збагатити музей цінними збірками.

На четвертому році існування музею було 19 членів. На Загальні Збори прибуло 14. Список їх є на початку допису.

В газеті "Діло" у Львові 24. 5. 1935 р. появилася допис за підписом Я. ой. Для характеристики початків діяльності музею "Стривігър" переписую дослівно: "Найбільшим клопотом у минулому й попередніх роках була справа приміщення музейних збірок. Ці заходи назвав голова з видимим сумом і соромом "хожденіями по муках". Бо це були дійсні муки: протекторату ніхто із "званих" не хоче приймати, кімнатки навіть найменшої нікотре установа не хоче відступити, в члені 19 люда вписалося. Чи нема над чим плакати? А є в нас із установ гр.-кат. капітула, духовна семінарія, Народній Дім, два інститути і усюди є вільні, прегарні, просторі кімнати, але музею у свої мури не приймуть. Тут усяка тямуча людина спускає очі й головою крутить, бо серед сорому й болю не знаходить ні оправдання, ні виrozumіння.

По довгих муках удалося виділові виклопотати темну, недоступну (сторожену злим псом слуги "Віри") нору — на приміщення Музею.

Правда, через собаку ніякий злодій до "такого" музею не зайде, але й цікавих пес не пустить. На зборах такий пригноблюючий сум огортав приявних, що якби це побачили деякі наші громадяни, то таки — думаємо — їх серця скушилися б напевно.

Працюйте ж далі, фанатики доброго діла, з дітей і селян прийдуть ті, що матимуть більше rozumіння для важної культурної діяльності української нації. Вони вам колись подякують не злим, тихим словом".

Чи ця замітка в газеті поділила на громадянство, чи були які інші причини — не знаю, але музей дістав три кімнати в будинку "Міщанського Братства" на вул. Костюшки і міг розгорнути свою працю.

Музей розвивався незвичайно буйно. Церковний відділ мав окрему кімнату. Вона вся була заповнена іконами. Більшість їх була фахово консервована. Дві скляні шафи містили різну церковну утварь, антімінси, одіж і т. д. Були цікаві старі книги писані кирилицею.

Мені пощастило збагатити музей неоціненими скарбами нашої церковної старовини, яким заздрих директор Національного Музею у Львові, проф. др Свенціцький.

Успіх розвитку церковного відділу завдячує двом причинам: 1. Як директор Українського Інституту для Дівчат мав я широкі вихованками цього Інституту і 2. В літі кожного року я місяць перебував у Пластовому таборі в Старяві, коло Хирова, наймав хуру і їздив від села до села, відвідував парохії та визбирував все, що лише було непотрібне церквам, rozumіється, за згодою священика та церковного комітету.

Всі збірки привозив до Старяви, а з кінцем літа відсилав до музею в Перемишлі. Ці збірки незвичайно збагатили музей. Загально мої відвідини по селах зустрічали повну зичливість оо. парохів та інших людей. В деяких лише церквах в заміну я давав на бажання кольорові олеодруки образів Мати Божої й Ісуса Христа.

При нагоді моїх чисельних поїздок бачив, як нищилося наше народне майно з церковного мистецтва.

Я свідомо не буду подавати місцевостей, а тим більше осіб, які цього доконали. Вони робили ці шкоди несвідомо, без злої волі, а часто з неправильного підходу до самої справи.

Наведу кілька прикладів. В одному селі усіми старими іконами, які походили з 16—17 віків і мистецько виконані були нашими малярами, була направлена підлога в церкві!

В одній церкві була плащениця ще з часів козаччини. З написами й датою. Була стара, але схоронена в добром стані. Її не дали до музею, а продали жидові за 6 злотих. Це факт. В іншій церкві був пергамен з королівськими печатками. Парох не хотів дати до музею. Цей цікавий документ лежав на вікні. Зітлів він від папіроски, яку необачно покла-

ли коло пергамену. Навіть рештки цього пергамену мені не дали, це вже скорше, щоб не було свідка в музеї.

У мене списано десятки різних вандальських, несвідомих потягнень у наших церквах. Всі вони якнайкраще переконували мене, що конче все цінне церковне майно треба зберігати в музею.

Музей "Стривігор" що далі то більше багатів. Він розрісся і вже займав цілий поверх "Міщанського Братства". Оповідають, що за большевицьких часів, польський музей злучено зі "Стривігором".

Яка доля музею тепер — невідомо. Знаємо, що він далі існує, отже наша праця намарно не пропала.

МУЗЕЙ ім. кн. ЯРОСЛАВА МУДРОГО В ЯРОСЛАВІ.

1939 - 1944 р.

По закінченні війни німців із поляками Перемишль по ріку Сян відійшов до советської України. Багато українського громадянства переїхало до Ярослава. В короткому часі там постав Український Комітет, при якому твориться Музейна Секція. На її чолі стає підписаний.

6 грудня 1939 року відкривається обласний музей при вул. Собіського 11/1. Музей обіймав терени Ярославщини, Перемищини, Лежайщини і Холмщини. В травні 1940 року музей видав інструкцію до "Товариств і всього українського громадянства" з заповіданням інформацій про заснування музею і його завдання та уміщено вказівки, що треба збирати і як пересилати до Ярослава. Ця одинока публікація є в Клівленді.

22 липня 1944 р. з причини евакуації Ярослава, перед приходом большевиків, музей перестав існувати.

Чотири і пів року це дуже короткий час, щоб можна було виказати багату діяльність музею. Треба ще не забувати, що була війна й праця провадилася під німецькою окупацією.

Однак у музеї зібрано чимало цікавого. В більшості все відносилось до життя українців на Засянні. Музей дбайливо збирав усе друковане слово, яке відносилось до бурхливих часів життя і неспокійних днів. Зібрана й упорядкована гарна збірка писанок із цілої округи. Писанки були вичищені й заповнені масою, яка зберігала писанки від зіпсуття і зміни барв. Збагатився музей цінними церковними образами, які знаходилися в церквах, де вже проповіді виголошувалися в польській мові. Образи були консервовані в музеї. Починалася збірка старих монет, книгозбирання та збірка етнографічного матеріалу. Велику поміч у збиранні матеріалів до музею дали учні й учениці державної Торговельної Школи, які походили з 72 місцевостей 16 повітів Засяння.

Яка доля цього музею нам невідома.

МУЗЕЙ ім. Т. ШЕВЧЕНКА в БЛЬОМБЕРГУ, НІМЕЧЧИНА.

1948 - 1950

Діяльність цього музею, яка припала на роки скитальщини від 25. 3. 1948 до 24 квітня 1950 р., є коротко описана на сторінках "На Слідах" ч. 3 за 1955 р.

МУЗЕЙ - АРХІВ В КЛІВЛЕНДІ. МУЗЕЙ УВАН. ПЛАСТОВИЙ МУЗЕЙ В ЗДА.

Всі ці музеї існують. Про них колись другим разом.

Книжка "З музею смішних речей"

Такого музею нема. Але коли б він був, то та книжечка, яка відзначатиме скоро свій столітній ювілей і з Києва попала аж у Парагвай, напевно заслужила б собі видне місце в гумористично - літературному відділі такого музею.

Називається вона: "О заражающей, так называемой, малороссийской литературе". Сочинение И. Кулжинского. Киев. В типографии И. и А. Давиденка. 1863. Одобрено ценсурой 21 декабря 1862 года". Має вона 32 сторінки.

Свого часу цей твір, мабуть, належав до

"передового слова" науки російського вченого філолога. А тепер поновлене її видання може побачити світ хіба лише на сторінках "Мітли" в Буенос Айресі для веселої розваги її читачів.

Це була критика на твори Т. Шевченка з дуже "оригінальним" (щоб не сказати твердіще) підходом до теми. Автор у першому розділі книжки під наголовком — "Южно-Русский элемент, как предмет торговли "запідозрив, що поява в світ "Граматки" і "Южно-Русского Букваря" Т. Шевченка була подиктована бажанням лише заробити гроші. У вступі

критик каже, що всі “малоросіяни” є дуже схильні на чутливість до спогадів про “віджилу вже старовину”. І ось, на його думку, знайшовся “предприимчивый и ловкий человек”, який розпочав “торгівлю” або “перевод наивной чувствительности на наличныя деньги!”... “Началась она, эта знаменитая торговля с “возстановления малороссійскаго языка и возсоздания южно-русской литературы”.

Під свій критичний гострий напад И. Кулжинскій бере в першу чергу видану в 1857 році “Граматику”. Він еміється з того, що автор “Граматики” — силкується “доказать, что малороссіяне непременно должны начинать учиться чтению с малороссійскаго (т. е. с испорченнаго русскаго) языка”... “Между тем как малороссіяне, со времени Равноапостольнаго князя Владимира и мудраго Ярослава, всегда учились и учатся сперва славянскою грамоте... а потом уже... легко и неприметно переходят к... русской...” А далі висловлює свою “найглибшу” думку росіянина-імперіяліста, що ...“Знаніе грамоты вовсе не нужно для нашего простолюдина...”

Далі автор-критик твердить, що українська мова (в оригіналі — “малороссійское наречіе”) є така близька до російської, що “торговцы южно-русскаго элемента” видумали, щоб її відділити від російської “новую орфографію или правильнее - кривографію, сочиненную... умом торговца - сочинителя “Граматики”. Він цитує з переднього слова тої “Граматики” слідує: ...“скільки ні єсть по Україні грамоток і букварів, то всі вони не годяться нам для первой науки письменства, бо печатани і не нашою мовою, а через те всяка дитина довго нудится над книжкою, поки навчиться іноязычні слова розбирати”. Про цю цитату критик каже, що думка в ній висловлена і її “викривлене” вияснення є “совершенная брехня”!...

Далі критик звертає увагу, що в перших шести главах “Граматики” поміщено переклади псалмів Давида на українську мову і патетично жахається і дослівно звертається так: “Помилосердуйте, г. г. просвтители Малоросіи! для чего вы отнимаете у наших простолюдинов Псалтирь славянскую!... вы етим переводом портите все дело, даже компрометируете дело спасения ваших ближних”.

Потім він каже, що після перекладу псалм слідує “українская думка про гетьмана Наливайка”. (В оригіналі так і написано — “українська думка”). Рішучо розкритикувавши самий зміст думки з точки зору єдинонеділимця, п. Кулжинскій пише дослівно так, іддю насичені, слова: “...господин сочини-

тель “Граматики”, неужели вы забыли, что теперь — слава Богу — Малороссія уже не составляет пограничной стороны Россіи, но есть одна из ея внутренних частей? (підкреслення критика)... “есть одна, наша славная Россія с семью морями - океанами на своих границах”.

Це так надруковано було в 1863 році. Це ж такі вияви московської імперіялістичної ідеології, яким можуть позаздрити й теперішні московські можновладці всіх барв від чорної до червоної та наші замотоличені або обьяничарені “земляки”.

І такий зміст усієї “вченої” критики. Жадного фахового підходу, жадної педагогічної думки. Цю свою критику автор закінчує такими словами:

...“Граватка”... “самая взорная затея и самая вредная нелспость” — то є: “найбезглуздіша вигадка і найшкідливіща нісенітниця”!!!

От врїзав так врїзав! Видко, що дуже розгнівався той “вчений” ненависник.

А тепер подивимось, що він написав про Буквар Т. Шевченка. Він каже: “Але торгівля южно-русским элементом не застановилась на Граматці. Слідом за нею з’явився — “Букварь Южнорусскій” 1861 року; ціна три копійки; склав Тарас Шевченко” . . . А далі подаємо дослівно, як почав його критикувати И. Кулжинскій: — “Не хочется верить, чтобы эта пустейшая из пустейших книжек была составлена даровитым Шевченко”...

Щоб не обтяжувати наших читачів часто аж безглуздими репліками критика, на весь зміст Букваря, зупинимось тільки на тих місцях, де він “аналізує” і “оцінює” твори нашого генія поета і національного будителя.

Критик зокрема застановляється на помічених у Букварі — по його словах—: “на испорченном русском... языке две думки — “про Пирятинскаго попovichа Олексія, да про Марусю, поповну Богуславскую”... Він каже, що “Первая дума — так себе”, (то є: “так-собі”)... “а другая — из рук вон!”... Особливо гніває його молитва невільників, яку він спочатку оцінює, як “Пришей кобыле хвост”, що зовсім не підходить, на його думку до змісту думи. А далі цитує її:

“Ой визволи, Боже, нас всіх, бідних невільників

З тяжкої неволі.

Вислухай, Боже, в просьбах щирих,
В нещасних молитвах,
Нас, бідних невільників”...

і тоді накидається на видавців Букваря, інтригує тодішню московську цензуру, звертає увагу, що.... "Тенденція етого букварика одна и таже, что и в Граматке: "какая — то взля людская, освобождение из какой — то неволи? О какой ето свобода хлопчете вы, господа букваристы??!" (Підкреслення критика). — "Найпустіша з найпустіших книжок" — заключає критик. І тут повертається до своєї "комерційної" оцінки Шевченкових творів. Його дотичний уступ подаємо в дослівному перекладі. — головніших виразів. —

... "Але ця найпустіша книжчина принесла великий заробіток у торгівлі южно-руським елементом... Надруковано її в кількості багатьох тисяч примірників... Слідом за тим, як було привезено через Україну в Канів мертво тіло Шевченка, "Букварі Южнорусские", як саранча, налетіли на Україну і знищили в ній незчисленну кількість шестигривенників; якась невидима сила гнала їх на Україну. Правдоподібно, що й триумфальний похід мертвих решток Шевченка через Україну також увійшов в комерційні комбінації компанії, що торгує "Южно-руським елементом"... "Все це робилось на честь якоїсь "ідеї", спряженої невидими зв'язком з торгівлею..."

Далі критик пригадує, що "ще до провоза через Україну труни Т. Шевченка в супроводі саранчі "Букварей Южнорусских", Україна була вже наводнена маленькими книжечками на зіпсутому руському, то є на "малоросійськом язике"... Тут він подає їх обсяг і ціну та з найбільшим своїм призи́рством нападає на дві з них — на поеми Т. Шевченка: "Гамалія" і "Тарасова Ніч". Ці поеми оцінює він так, як подаємо в перекладі з московського текста оригіналу.

... "Обидві, так звані "поєми" Шевченка значно тих двох віршів, що поміщені в його "Букварі"; але ті два вірші названо тільки думами, а "Гамалія" і "Тарасова ніч" — поєми!... Ето рубленная в віршоподібні рядки проза, без всякої поетичної мелодії й гармонії, з деякою тільки замашкою підробитись під склад старовинних віршів. Для чого компанія торговців "южно-руським" елементом, напускає на Україну ці "поєми" й книжечки, які не мають жадного достоїнства, ні морального, ні літературного, рішуче не зрозуміло". (підкреслення автора)

Під кінець своєї такої "ура-критики" автор її робить таке заключення й "пророчить": "зіпсута говірка руської мови чи, так звана українська мова, як аномалія, не має жадних прав на літературну самостійність, і недостойна до вживання в жадних солідних

випадках, але потребує виправлення посередництвом чистої загальноросійської мови."

Цим "пророцтвом" закінчив И. К. першу частину свого "твору" гіркою для почуття сучасників Т. Шевченка і так смішного для нас — теперішніх українців.

Не реферуємо аж так докладно про другу й третю частину того "твору", бо вже з попереднього шановні читачі мають добру уяву про цю вже "музейну річ". Подамо тільки заключні висновки-присуди цього критика.

Отже в другій частині під назвою "О малоросійськом язике" він твердить, що українську мову видумали українофіли "з пустої вчености або з ученої пустоти" та осмішує їхній "задум" про літературне відокремлення від Росії та "мрійну самотність"...

А в частині третій — "Дневник Т. Г. Шевченка" Кулжинській приходиться до висновку, що Шевченко хоч і писав вірші на українській мові,... "но в душі своїй он был русским и думал про себя по русски"...

Гадасмо, що шановні читачі, прочитавши цей реферат про таку "столітню" вже критику на твори Т Шевченка, самі, без зайвих коментарів, признають за автором цієї книжки, написаної, між іншим, як у ній зазначено, в Ніжині, (то є там, де учився колись М. Гоголь), безперечний талант не аби якого гумориста. Гумориста, що вмів написати так смішно, що з його "крилатих" думок за сто років хочеться сміятись ще дужче, ніж тоді, коли та книжка побачила світ у Києві та ще й "одобрена ценсурою 21 декабря 1862 года".

Не знаємо тільки, як то перевертаються тепер кісточки автора на тім світі?!!!

Ант. Кущинський.

Асунсіон. Парагвай. 3 жовтня 1956 р

У СПРАВІ ПОРТРЕТУ ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ

З уваги, що впродовж 18 століття і пізніше — царська влада нищила портрети гетьмана Івана Мазепи та всі його пам'ятки, — винайдення правдивого портрета гетьмана має для України історичне значення. Тому хвальних читачів, а особливо науковців, істориків та всіх, яким дорога пам'ять гетьмана Івана Мазепи, прохаємо помогти нам у підшуванні матеріалів до того портрету для використання нашою редакцією. Матеріали можна б ще знайти в Швеції, Німеччині, Фінляндії, Туреччині чи деінде. Надіслані матеріали на випадок бажання з подякою звернемо.

У. Н. М., Онтаріо, Каліфорнія

КОЗАЦЬКІ ЗВ'ЯЗКИ З АВСТРІЄЮ Й ВАТИКАНОМ

В 1593—1595 РОКАХ

(Закінчення)

У відповіді⁴⁹) цісар писав, що Хлопціцький, зачувши про татарський похід на Угорщину, добровільно зголосився до нього, запевнюючи австрійський уряд, що козаки нікому не підлягають і є самостійною організацією⁵⁰). Тому Рудольф II прийняв його на службу і просить Польщу не виступати проти Хлопціцького, лиш йому допомагати.

Одержавши цісарську грамоту — козаки вибрались ранньою весною 1594 р. на Білгород. Була це перша воєнна дія в протитурецькому союзі з Австрією. Про цей похід писали запорожці в своїх "Conditiones" до цісаря слідуюче: "Зараз по одержанні в Запоріжжі письма І. І. В., через нашого товариша Ст. Хлопціцького... ми дізнались через полонених, що в Білгороді зібралось військо турецького імператора, яке складалося з піхотинців і кінноти, і що мало вибратись на Угорщину. Тоді призвавши на допомогу Всемогучого, ми туди відправились, щоб спробувати щастя в імені І. І. В. Там ми воювали з успіхом, так що на місці полонено 2,900 озброєних людей і коло 8,000 простого люда"⁵¹). Головною метою походу було перешкодити туркам згуртувати свої війська, які мали вирушити на Угорщину.

Про бої з молдаванами під час того козацького походу немає найменшої вістки. За короткий час в травні на Запоріжжя прибув Хлопціцький і привіз цісарські клейноти, включно з трубами й коругвою.

Михайло Антонович надає тому моменту великої ваги. Він пише, що "прийнявши коругву від цісаря, запорожці очевидно становилися його військом"⁵²). Цитований автор приходить до висновку, що в широких верствах шляхетського суспільства прийняття козаками цісарських коругв було рівнозначним із відпаденням від Речі Посполитої. Хоч, практично козаки (запоріжці) ніколи не входили в склад польської держави й провадили свою власну незалежну політику — то в кожному випадку цісарські інсигнії справді мали величезний вплив на козацьку психологію

⁴⁹) там же ч. VII

⁵⁰) У Гайдентайна (X, 307) з приводу цього пишеться: "Causa omnis in Chlopicium a Caesare translata: qui cum regno commune habere".

⁵¹) Цей переклад з записника Е. Лясоти (Tagebuch des Erich Lassota von Steblau, 1886) подаємо за П. Кулішем (Ист. Возс. Руси, т. II.), конфронтуючи його з московським перекладом Ф. Бруга "Путевіе записки Ериха Лассоты", Одесса 1873.

⁵²) Мих. Антонович, цит. пр. стор. 34

того часу. Цісар Рудольф II, як зазначає Антонович, був, так би мовити, "моральним зверхником всього християнства" — отже запорозьким козакам корисно було нав'язати зв'язки й співпрацювати з такою високо поставленою особою — символом боротьби з тогочасним мусульманським світом.

В місяці травні запорожці вирішили друрий раз виступити проти татар, які мали переправлятися через Дніпро біля Очакова й звідтам вирушити на Угорщину. В похід вирушив кошовий отаман Богдан Микошинський, маючи 500 чайок із 1,300 людьми залоги. В згаданих "кондиціях" козаки також згадали про цю виправу, мовляв, "затим, як вицезгаданий наш товариш Хлопціцький — передав нам знам'я й труби від І. І. В., ми прийняли ці прекрасні дорогоцінності (kleinot) з подякою. Знаючи певно, що кримський хан має намір зо всією силою переправлятися через Дніпро біля Очакова, ми відправились туди з нашим гетьманом, щоб перешкодити переправі⁵³). З дальших записок Лясоти довідуємось, що козаки були змушені відступити перед багаточисельною перевагою татар (8,000) і турецькою фльою (8 галер, 15 каравель, 15 сандалів). Незважаючи на такі великі сили ворога, Микошинський звів декілька боїв. Козаки навіть захопили в полон визначного татарського мурзу Беляка (Bellek), який зложив цінні зізнання про рухи й пляни татарських військ⁵⁴). Вісімнадцятого червня Микошинський повернувся з козаками на Січ, здорово пошарпавши татарські війська. Всі ці козацькі успіхи наглядно заповідали про доцільність їхньої участі в протитурецькій війні.

Австрії головнo йшло, щоб козаки не допустили жадних татарських і турецьких підкріплень, які з-над Дністра йшли в Угорщину. Звичайно Молдавія сталася тереном боротьби за турецькі й австрійські впливи. У цій боротьбі активну участь узяли козаки, які продовж останніх десятиліть дуже часто відвідували молдавських господарів. Тодішній молдавський господар Арон "homo crudelis et saevus"⁵⁵) не був рішенням на яку має стати

⁵³) Лясота, цит. пр. стор. 71

⁵⁴) там же, стор. 64

⁵⁵) Operele principelui Demetriu Cantemiru Descriptio Moldaviae t. I, stor. 44 (Bucuresti 1872).

сторону. Хоча він уже в початках 1593 року нав'язав взаємовідносини з Рудольфом II⁵⁶), проте його участь в протитурецькій кампанії була ще остаточно не вирішена. Арон, який уже другий раз засів на молдавському господарському стільці, намагався наразі лаявувати між Туреччиною й Австрією. Як зазначує Йорга — аж у жовтні 1594 року на цісарському дворі в Празі очікувано послів із Молдавії, які привезли б більш конкретні пропозиції про приступлення Молдавії до протитурецької війни.

В червні 1594 року прибув на Запорізьку Січ австрійський шляхтич Еріх Ляссота (1550—1616), який залишив нам цінні записки про козацький побут на Січі та про їхню політику відносно Молдавії. На Запоріжжі цісарський посол перебував цілий місяць. За цей час він переговорював із козаками відносно їхнього походу в Молдавію. Треба згадати, що під час своєї подорожі в гирлі ріки Пела Ляссота зустрівся з московським послом Василем Нікіфоровичем, який також їхав до козаків, щоб заохотити їх до протитурецької війни та до союзу з Рудольфом II. Записки Ляссоти є дуже важливі в навітленні козацької молдавської політики — тому докладніше зупинимось над їхнім змістом.

Перш за все Ляссота всюди в своїх нотатках підкреслює лицарський характер козацької організації, вживаючи таких зворотів, як наприклад: “ritterliche Gesellschaft”. Оцінка постороннього чужинця наглядно підтверджує наші міркування в обширнішій нашій праці про лицарський орден запорожців. Ляссота в цісарському імені прохав козаків, щоб вони “зверх Дніпром вирушили на волость, де до них напевно пристане багато лицарських людей — так що зможуть виступити за татарами в Молдавію і дійти до Дунаю”⁵⁷). 23-го червня зібралась козацька рада. Ще передтим козаків відкинули в основному плян походу, мотивуючи свою відмову великими браками в боприпасах і конях. Взагалі козацька опінія відносно воєнних виправ була поділена: Лобода й Микошинський і разом з ними заможніші козаки висказалися за негайною допомогою цісареві. Друга група представників незаможних козаків перш за все хотіла одержати відповідне озброєння і т. п., а тоді вирушити в похід. Звичайно важко нам погодитись з думкою М. Антоновича, що цій групі козаків “байдужі були гасла оборони віри та боротьби з магометанством”⁵⁸). Пізніше їхня участь у протитурецьких кампаніях заперечує вищенаведену опінію.

У висліді переговорів із “повним козаць-

ким колом” (das ganze kolo), Ляссоті вручено т. зв. “Conditiones”, які докладно розглядали козацьку участь у протитурецькій кампанії Рудольфа II. У своїх постановах, що складаються з 8-ми головних точок, козаки докладно умотивували свою неспроможність вирушити в тому часі в Молдавію. В четвертій точці козацьких “кондицій” читаємо “ми готові за прикладом наших предків ризикувати нашим життям для християнської віри, однак, знаючи віроломство поганців і волохів, побоюємось туди відправлятися під знаменами І. І. В. — тими важними клейнотами і з Вашою Милістю; нам добре відомо, що немало чесних людей і примірних християн було позрадницьки передано волоським господарем; крім того ради недостатку коней, як і зброї ми не зможемо за малі гроші так далеко відправлятися”⁵⁹). В дальшому запорожці писали, що бажають до цісаря вислати Ст. Хлопницького для завершення переговорів. До часу його повороту козаки обіцяли “в присутності Вашої Милости (Ляссоти — Л. В.) воювати з Божою допомогою бусурманську землю, якщо буде можливо до самого Перекопу, або куди наша путь буде направлена волею Всемогучого й погодою. В імені І. І. В. все буде зруйноване мечем і вогнем”⁶⁰). Рівночасно козаки просили, щоб Рудольф II звернувся до польського уряду в справі перепущення козацького війська “через їхні сторони” і щоб московський князь прислав на Запоріжжя військову допомогу для плянованих походів. 24 червня Ляссота дав свою відповідь, в якій погоджувався в головному з выводами козаків. Він поділив причини, які не дозволяли козакам виправитись на Молдавію на три основні групи: 1) по причинах недостатка в конях, 2) “що Ваші Милости боїтесь післати недостаточне число воїнів у Волохію, знаючи віроломний характер тамошнього люду”, 3) “що Ваші Милости вважаєте неможливим за такі малі гроші підготуватись у такий далекий похід”⁶¹). В іншому місці Ляссота подає правдиві причини, які не допустили до зірвання з козаками. Він пише, що “числив дуже доцільним мати на нашій стороні тих хоробрих і веселих людей, які гід молодих літ привикли до військових діл і постійно воюють із турками і татарами, яких добре знають”. Дальше цісарський висланник нотував, що йому відомі інтриги польського канцлера, якому не подобались цісарсько-козацькі зносини. Остання причина козацько-цісарського союзу, яку вичислив Ляссота це — “через те, що внутрішні справи Польщі, як видно було, загрожували переворотом (grosse Mutation) в недовгому часі, то я вважав спра-

56) Йорга: Історія Туреччини, Т. IV, стор. 297

57) Ляссота, цит. пр. стор. 65

58) М. Антонович, цит. пр. стор. 40

59) там же, стор. 73. Всі підкреслення наші — Л. В.

60) там же

61) там же

вою незвичайної ваги заповнити собі приязню того товариства, яке не лиш користується величезними впливами в Україні (то є Волині й Поділлі), але на яке оглядається ціла Польща⁶²). Ляссота виїхав із Запоріжжя в перших днях липня 1594 р. разом із козацькими старшинами Нечипором і Саськом, які везли до цесаря листи й повновласті. У своєму листі до Рудольфа козаки ще раз вичисляли походи, які зробили на рахунок договору з Австрією. Також обіцяли виставити 6,000 добірного війська для дальших протитурецьких акцій. Рівночасно вислано Хлопціцького до Москви з проханням про збройну допомогу. І знову ж москвини виявили своє справжнє обличчя щодо козаків. На прохання Хлопціцького відносно грошової допомоги та інших дарунків для козаків, він одержав відповідь: "грамоти с тобою не будет, для тое причины, что с тобой грамота не по прежнему обычаю, а знамени к Черкасам посылати не пригожем..."⁶³). Отже московський уряд козакам зовсім не допоміг, а навпаки часами видавав про тих згірдливі опінії.

Переговори Рудольфа II з козаками наглядно виказують повну самостійність козацької політики в останньому десятилітті XVI-го стол. Незважаючи на явне невдоволення й протидію Польщі, запорозький козацький орден узяв участь у протитурецькій лізі східно-європейських держав.

*

В міжчасі заворушились наливайківці. В погоню за татарами в Молдавію вибрався замість Микошинського, Сиверин Наливайко. З квітня 1596 року переховався лист Наливайка до канцлера Замойського⁶⁴). В своєму листі Наливайко згадував, що виступив зо служби кн. Острозького, зачувши про наближення татарської небезпеки. Наливайко пропонував свою допомогу в боротьбі з татарами. Пропозиції Наливайка польський уряд відкинув, не бажаючи мати жадного діла з козаками. Вірно зазначає Барвінський, що це була похибка польських провідників, які не дали козакам свободно зужити своєї енергії проти турків, щоб вийшла вона в хосен Польщі, а так звернулася проти них⁶⁵). Як ми вже згадували, Наливайко переговорював із Комуловичем. Однак ці переговори до нічого сталого не довели, головнo через нехить молдавського господаря Арона. Польща в міжчасі ганебно скомпромітувалася перед європейськими державами. Як ми вже згадували, на Угорщину

готувався новий татарський похід. Хан вибрав шлях через українські землі. Арон уже встиг йому заплатити грошовий окуп, щоб не нищив Молдавії. Татарська орда перейшла Дніпро і розбила табір на короткий час над Березанню, очікуючи приходу буджацької орди. Під кінець червня рушили вгору Дністром через Покуття, а згодом вступили в Галичину. На Покутті спалили такі міста як Снятин, Жуків, Товмач і другі. Шлях татарської орди позначився згарищами містечок і сіл. Під Самбором хан зручно виминув польське військо зі Замойським і подався через гори на Мадярщину. 20-го липня перейшов попри Хуст і дістався на угорську рівнину. Треба зазначити, що в Молдавії Арон для татар улаштував станції з харчем і фуражем для худоби.

Компромітація Польщі полягала в тому, що Жигмонт III обіцяв Рудольфові II не допустити татар через свої землі. У висліді — перед очима польського війська, татари палили села й вбивали людей. Польська погоня, що була зорганізована вже по татарському відході, нічого не направила. І так Польща не виправдала надій Австрії й Ватикану, допустивши до переходу татарських сил через українські землі на Угорщину. І саме в погоню за цєю ордою виправився Наливайко. Це потягнення робив Наливайко виключно на свою власну руку, без жадних договорень з будь-ким.

В середині червня 1594 р. козаки вирушили в погоню. Наливайко вирушив з Брацлава по "волоському шляху" на Молдавію. Наливайкові не вдалося стримати татарського походу. Проте звів декілька боїв, у висліді чого захопив декілька тисяч коней. Половину своєї здобичі запропонував він запорожцям, за ту ціну бажав з ними помиритись. Про це знаходимо замітку в записках Лясоги, мовляв, "першого липня прибули сюди два вистланники Наливайка... Післанці доносили, що Наливайко гнався за татарами аж до самої Волохії... і що відбив від них 3,000—4,000 коней, а тепер дізнався, що в запорожців брак коней, бажав розділити з ними добичу і хоче їм подарувати 1,500 коней, щоб лиш назавжди стати друзями"⁶⁶). Отже Наливайко бажав замирення з запорозьким орденом. Виринає питання — в ім'я чого пішов Наливайко на такий крок? Антонович запитує, чи це була вимога Комуловича чи "відчуття власної слабости після невдачних переговорів із Замойським"⁶⁷). Думаємо, що Комулович не міг мати такого сильного впливу на Наливайка, щоб склонити його до переговорів. Причину переговорів,

⁶²) там же, стор. 75

⁶³) Памятники дипломатических сношений древней России с державами иностранными, Т. II, Петербург 1851—52, ст. 23 і 29.

⁶⁴) Listy Zolkiewskiego, цит. пр. стор. 64

⁶⁵) Барвінський, цит. пр. стор. 16

⁶⁶) Ляссота, цит. пр. стор. 79

⁶⁷) М. Антонович, цит. пр. стор. 60

мабуть, треба пояснювати певними чуттєвими моментами. Бажанням козаків Наливайка спільно діяти з запорожцями. У всякому випадку Січ погодилась забути всі провини Наливайка відносно запорожців і згодилась на тісну співпрацю.

Повернувшись з погоні за татарами, Наливайко на короткий час затримався на Поділлі. Там назріли нові конфлікти з місцевою шляхтою, яка відмовляла козакам станиць і харчів. Але Наливайко там довго не задержувався. Вже в половині липня він вибрався в новий похід на Кілію. Цей похід мав відбутись у порозумінні з Комуловичем⁶⁸). Своєї мети козаки не досягнули. Ми думаємо, що цей похід був зроблений у порозумінні з козацькою запорізькою старшиною і мав завдання розвідати кількість турецької сили в Молдавії. По дорозі Наливайко обляг Тятинню, знищив місто, залишаючи нездобутий замок. Козаки під Тягинею мали взяти коло 4,000 полонених. Про сам похід Наливайко досить докладно писав до польського короля, мовляв: "Не хочачи дарма витрачувати час і опускати нагоду нищити неприятеля, ми пустилися під Кілію і прийшовши під Тягиню, пішли штурмом і здобули місто за Божою допомогою, вирізали ми немало частину поганців, а частину забрали живцем. Спаливши місто, пробували ми здобути замок, але не могли здобути і тоді розпустили загоны: обернули внівець огнем п'ятсот і кількадесять сіл, побили немало поганців, забрали ясиру багато тисяч турків, туркинь, татарів, татарок. Але господар волоський дав сім тисяч людей своїх у поміч поганинові і нас гонив із своїми людьми аж до переправи, відгромив здобич на перевозі і побив декого з наших товаришів"⁶⁹).

На Брацлавщину прибув із того походу в першій половині вересня. Виправа Наливайка мала виключно протитатарський і протитурецький характер. Козаки найправдоподібніше переходили біля Сороки, не здобуваючи того міста з молдавською залогою. Характеристична поведінка господаря Арона, який, незважаючи на свої переговори з австрійським цісарем⁷⁰) і на цісарський договір з козаками, поважився й далі коляборувати з турками. Це можна пояснити лише його хитрістю (щоб не зразити собі турків) і ненавистю до козаків.

68) Pierling-Kacki, XIV, 101; Broel-Plater Wl. St.: Zbiór pamietnikow do dziejow Polski, Warszawa 1858, II, 212.

69) Broel-Plater, II, p. 215

70) "Dem Zaren und dem moldauischen Fuersten liess der Kaiser in der Tat den Abschluss eines Vertrages mit Chlopicki als Vertreter der Kosaken — Kundgeben". N. Jorga: Geschichte des Osmanischen Reiches, p. 298; Ebenda p. 407-408 No. DXLVI.

Наливайко повернувся в Україну з бажанням якнайшвидше відомстити зрадливому Аронові. Ще перед прибуттям до Брацлава, Наливайко вислав до шляхти окремого листа з проханням-упітненням щоб не робили жадних обструкцій козацьким військам. Шляхта в свою чергу цей лист зігнорувала й вислала до Брацлава п. Цурковського, який сголосив міщанам, що шляхта їде покарати їх за непослух. В тому часі вже були наливайківські козацькі дружини в місті. Вони разом із міщанами затримали посла шляхти й вирішили вийти назустріч шляхетському війську. Цей похід очолив вїт Тищенко. Біля городища Вишковського козаки з міщанами розбили шляхетський табір і розігнали зібрання. Доволі переясковрено цей факт подають шляхетські документи, "пан вїт брацлавський, Роман Тикович (прізвище перекручено — Л. В.) з бурмистрами і райцями, и зо всем их посполством, маючи себе на помоч того человека незбожного, Наливайка з его дружиною, якобы с полночи скоро нападит на нас, побили помордували..."⁷¹). Козаки обмежилися тільки до розігнання шляхетського зібрання, одначе нікого з наміренням не вбивали.

В міжчасі снятинський староста Микола Язловецький бажав використати загальне подразнення поляків на татар і нагадав про свій плянований похід на татарщину. Як ми вже зазначували, Язловецький на конто того походу взяв папські гроші від Комуловича. Напередодні цього походу Язловецький виїхав над Дніпро і договорився з Лободою, що запорожці допоможуть йому в цьому ділі⁷²). На цей похід Рим покладав великі надії. Докладніше про це згадує Барвінський, який наводить цікаві реляції Германіка Маляспіні — тодішнього папського нунція в Польщі⁷³). Проте плянування Язловецького закінчилися повною невдачею. Язловецький розчислював головню на козацьке військо, яке його завело. 1-го жовтня вирушив Язловецький із військом у степи. По дорозі на Крим козаки від нього відступили. Тоді Язловецький пішов на Білгород, але тут його власне військо розбіглося. Похід не вдавсь, Язловецький з соромом мусів вертатись домів. Як зазначає Грушевський — це "шляхетське козакування" закінчилось на нічим, а разом з тим і Комуловичеві заходи в Україні.

71) А.Ю.З.Р. ч. 3 т. I. стор. 68

72) Антонович, цит. пр. стор. 59; Pierling-Kacki, XIV, 103-108.

73) Барвінський, цит. пр. стор. 18

СПІВПРАЦЯ НАЛИВАЙКА З ЛОБОДОЮ І ЇХНІ МОЛДАВСЬКІ ПОХОДИ

Запорожці прийняли перепрошення Наливайка й вирішили спільними силами вибратися в Молдавію. В Україні почалось готування до того походу. Треба зазначити, що в середині жовтня повернулися з цісарського двору козацькі відпоручники Сасько й Нечипір. Вони напевно привезли певні цісарські інструкції щодо майбутніх молдавських виправ козаків. Про цей похід знаходимо багато інформацій у тогочасних вістках. Бельський поплутав цей похід із походом Наливайка на Тягиню і у висліді масмо цілий ряд мильних інтерпретацій цієї виправи⁷⁴). На це вказав джерельно Мих. Антонович, який доволі докладно проаналізував цей похід⁷⁵). Досить точні реляції знаходимо про цю спільну козацьку вираву в листах Наливайка, як також кн. Острозького. Останній писав в листах до кн. Криштофа Радзівіла таке:

"kozacy, zebrawszy sie pod dziesiec tysiecy wiargneli byli w ziemie Woloska, gdzie wielkie spustoszenie uczyniwszy tak w ludziach iako i maitnosciaich ich, trzy dni tylko mieszkaiac w ziemie tey, nazad sie wrócili, tudziez zamki i miasta Woloskie popalili, a mianowicie Jassy miasto gdzie Gospodarowie zwykli przemieszkiwac"...

Северин Наливайко писав, що там (в Молдавії — Л. В.) з ласки Божої⁷⁶), в трьох місцях маючи з тим неприятелем битву, зазнав я великого щастя, в людях його почислив такі великі його втрати, що він вже більше не міг поправитись і кидаючи гармати, мусів шукати собі порятунку в утечі⁷⁷). Треба згадати, що Ст. Хлопницький брав у тому поході участь. Численність козацького війська подається від 8—20 тисяч⁷⁸). Припускаємо, що в тому поході було коло 12—14 тис. козаків під "40 коругвами", а в тому числі були дві цісарські хоругви, переслані Рудольфом II. Крім запорожців і козаків Наливайка участь також узяли малі відділи донських козаків⁷⁹), як також деякі відділи реєстрових козаків Яна Оришевського. Похід відбувся під кінець жовтня 1594-го року. 29 жовтня під Сороками козаки перейшли Дністер і подалися в напрямку Цецори над Прутом. Ще під Сорокою козаки розбили молдавські війська. Впродовж семи днів козаки звели три переможні бої, які за-

кінчилися здобуттям Цецори⁸⁰). Арон втік у "мунтянську землю", а козаки подалися на Яси. Там, як виходить з листа Наливайка, також мусли звести малий бій. Про здобуття Яс прийшла вістка до Кам'янця 10-го листопада. Один козацький загін захопив навіть Берлад. Про козацьку здобичу з того походу розносилися перебільшені вістки. Говорено, що козаки виконали у Басканах (б. Сучави) скарб молдавського господаря. Крім того здобуто сімдесят гармат і 26 тисяч волів, а в полон взято коло 600 молдавських дівчат. Звичайно ці вістки перебільшені.

Як бачимо — цей похід з'єднаних козацьких сил був успішним. Впродовж кільканадцяти днів козаки повернулися в Україну. 21 листопада 1594 р. Наливайко вже гостював в Барі. Цей похід мав великий вплив на дальшу політику Арона відносно протитурецьких акцій східньо-європейських держав і Рудольфа II. Молдавський господар побачив, що далі не можна держати жадних зв'язків із турками, бо козаки зуміють підважити його господарство і насадити другого господаря. Тому Арон радикально зриває з турками й винищує турецькі залоги по молдавських містах⁸¹). Майже одночасно утворюється союз між семигородськими, волоськими й молдавськими воеводами та козаками щодо спільних військових акцій проти турків і татар. Думаємо, що приступлення Молдавії до протитурецького союзу головно перерішила козацька зброя. Арон у свою чергу звернувся до Рудольфа II зо скаргами на козаків⁸²), але вони не були оправдані. А були неоправдані тому, що Арон увесь час був нездещидований у своїй поведінці, а коли навіть приобіцяв Австрії й козакам свою "співпрацю", то, незважаючи на ті обіцянки, далі коляборував із турками. Саме в середині жовтня в Празі уповноважені Арона мали домовитись із Рудольфом II-им і евентуально визнати свою залежність від Австрії. Це й сталось, однак ніхто про цю подію не знав. Антонович пише, що в наслідок свого лявірування і хитрунства "Арон перехитрив сам себе і попав під козацькі мушкеті"⁸³).

*

Від того часу козаки ходили в Молдавію як союзники молдавського господаря. Румунський історик Йорга подає ці події в тенденційному висвітленні. Він увесь час зазначає, що козаки були на оплату Арона, ergo, були

74) Напр. у Николайчика Києв. Стар. 8, стор. 531 (1884); Еварницький (II, 128) і інші.

75) Мих. Антонович, цит. пр. стор. 63

76) Лист датований 24 листопада 1594 р. — Куліш, цит. пр. т. II, стор. 93

77) Грушевський, цит. пр. стор. 203

78) Broel-Plater, II, 215; Humuzaki III (1) No. 203 III (2) — 70, Bielski III, 1720

79) Донські козаки дуже часто брали участь в походах українських козаків. Про це появилась цікава праця О. Гермайзе "Україна та Дон".

80) Humuzaki, III Ч. 203

81) Йорга, цит. пр. стор. 303

82) Делеша Меляспіні з 9. XII. — Барвінський, цит. пр. стор. 19

83) Антонович, цит. пр. стор. 66

на його службі і свого хлібодавця мусіли слухати⁸⁴). Думаємо, що це невластиве твердження. Арон платив козакам із страху, а не з власної охоти. Козакам фінансово допомагав Рудольф II-ий, а також вони самі брали багату турецько - татарську здобичу. Тенденційним є наświetлення Йорги ще тому, що він залишає поза своєю увагою й дослідями ролю українського козацького сотника Демковича в Молдавії. На руки Демковича Арон із своїми дорадниками зложив присягу вірності Рудольфові II. Цей історичний факт має неабияке значення. Поїздка Демковича аж ніяк не запізнилась, як це зазначає Антонович⁸⁵). Ця місія саме була на часі. Отже не козаки дбали про ласки Арона, лиш навпаки. Для об'єктивного наświetлення цієї справи вважаємо доцільним навести в оригіналі уривок із листа сотн. Демковича, що на нашу думку є дуже важним історичним документом, а головню пояснює ролю козаків у 90-их рр. в Молдавії. Демкович пише:

"Gdym byl poslany od Panów kozaków do Hospodarza Moldawskiego dla przysluchania przysięgi, która Hospodar J. M. tak z rada Duchowna iako i swiecka wczynil, z kaplanamy i z hetmanem swym, **za przewodem moim**, iz sie prawdziwie odzucil od Cesarza Tureckiego i poddal sie pod Cesarza Chrescianskiego i... przywileiem Cesarza J. M. który Data z Prezbürgu 1 dnia Nouembr. przyimiac go w Opieke swoia i obrone iemu wszelka obiecuiac, a zadnych dac nie potrzebuic wiecznem czasy, i list zawarty do Hospodarza od Cesarza J. M. pisany, aby sie porozumiewal **z kozakami**, co wszystko przed nami pokazywal dla skuteczniejszej wiary. Turki tez wszystkie wycinal w ziemi swojey, a maietnosi ich na Wengry wydal. I gonca, który

84) N. Jorga: Geschichte des Rumaenischen Volkes, Ed. II, p. 10

85) Антонович, цит. пр. стор. 70. Д-р Мих. Антонович думає, що Молдавія заключила договір з Австрією в середині жовтня, а присягу Демкович відібрав аж у листопаді. До уваги автор не бере несталости характеру молдавського господаря.

od Pana Tureckiego do J. K. M. na sejmy szedl, kazal sciac przy nas". (2 Bar, die 3 Februarii 1595)⁸⁶).

В дунайських країнах зайшли великі зміни. Волоський господар Михайло Хоробрий також у тому часі зірвав із турками. Найпізніше до протитурецького союзу приступив Семигород на чолі з кн. Жигмонтом Баторим (в січні 1595 р.). Отже започаткувалась нова фаза боротьби проти Туреччини з посиленою допомогою нових союзників. Вищенаведений лист стверджує велике довір'я Рудольфа II-го до козаків, яким він доручив відібрати присягу від Арона та його бояр. Далі — лист австрійського цісаря до Арона, який господар показав козакам, виразно вказує на те, що молдавський господар мав порозумітись із козаками відносно дальших військових дій. Вкінці лист Демковича спростовує тенденційні висновки Йорги про залежність козаків від молдавського господаря.

* * *

Зносини українського козацтва з Австрією й Ватиканом мали велике значення на тогочасні козацькі виправи на Молдавію. З початком 1594 р. козаки ввійшли як самостійний чинник — в європейський протитурецький фронт, наявно доказуючи свою велику ворожість до протитурецької політики Польщі. Головно завдяки козацьким походам — господар Молдавії Арон перейшов на сторону Рудольфа II-го, стаючись одночасно залежним від козацького війська. Заприсяження молдавського господаря на вірність християнському імператорові козацьким сотником Демковичем — вказує на вирішну ролю козаків у Молдавії в 90-их рр. XVI-го ст. З другої сторони козацьке ім'я щораз частіше згадується на королівських дворах Європи, це ім'я стає своєрідним символом для відважних лицарів, оборонців християнської віри.

86) Paragraf z listu Demkowicza, posła do Woloch, Kulisz op. cit. p. 429 - 30.

СПИСОК ОСІБ З-ПОЗА СТЕЙТУ КАЛІФОРНІЇ, ЯКІ ВІДВІДАЛИ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ В ОНТАРІО

Ім'я та прізвище, місце замешкання і стейт (край):

47. Стефанія Баляс, Торонто, Канада.
48. Володимир Баляс, Торонто, Канада.
49. Богдан Гірка, Бафало, Н. Й.
50. Юрій Сластіон, Денвер, Колорадо.
51. Софія Сластіон, Денвер, Колорадо.
52. Олекса Ганкевич, Шікаго, Ілл.
53. Володимир Козак, Нью-Йорк, Н. Й.
54. Анастасія Свистун, Ганей, Бр. Колумбія, Канада.
55. Василь Свистун, Ганей, Бр. Колумбія, Канада.

56. Інж. О. Криницький, Бафало, Н. Й.
57. А. Коген, Рачестер, Н. Й.
58. Пані Коген, Рачестер, Н. Й.
59. Інж. Б. Шипилявий, Бафало, Н. Й.
60. Христ. Залевська, Бафало, Н. Й.
61. Й. Ясенчук, Ванкувер, Канада.
62. Пані Ясенчук, Ванкувер, Канада.
63. Лисенко Дмитро, Міннеаполіс, Мінн.
64. Мері Тогерсен, Шікаго, Ілл.

УКРАЇНСЬКІ ВІНАХІДНИКИ

(З музейного Архіву)

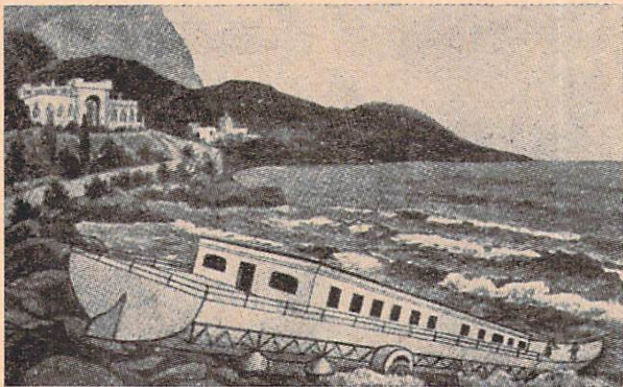
Перебираючи різні документи в архіві “Українські винахідники”, ми знаходимо іноді дуже цікаві документи. Ідеї, плани й великі думки, а іноді патенти, які були зареєстровані багато літ тому назад, а сьогодні вони знаходять примінення в індустрії.

Українська спільнота на еміграції має багато визначних винахідників, а ще більше їх остається невідомими, хоч їх винаходи дуже цінні, і іноді з цих винаходів користають вороги, або після їх смерті чи тоді, коли патент втратив свою правну силу.

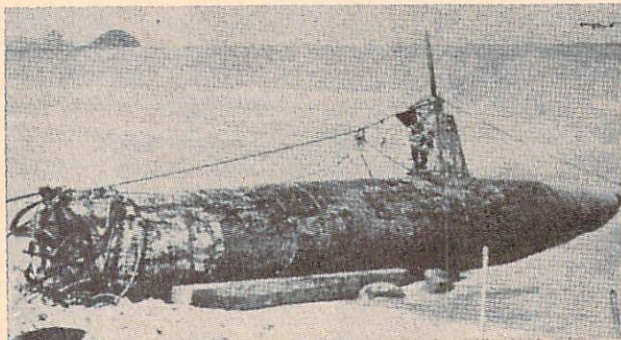
“Літопись” число 12 з 1924 року, що виходила в Берліні, містить фото з винаходу “Універсального танку” проф. Червінського з Рівного. Це було тому 33 роки назад, а чи сьогодні вже не виробляють танків, які плавають і ходять по землі? Але 33 роки тому назад його ідею назвали “фантазією”.

В 1927 році наш українець інженер Василь Орловський, працюючи на Кубі, впав на ідею, що можна побудувати малу субмарину, яка б кермувалась одною чи двома особами. Свій винахід разом із іншими винаходами — наприклад — як приладдя до субмарини, яке має можливість людям спастися з затопленої субмарини (має патент) та іншими винаходами — вислав до Вашингтону до Міністерства Маринарки. Там зацікавилися і дали йому візу, щоб приїхав до Америки. Його ідеями цікавилися досить довго, но вкінці сказали: “все це ми вже маємо або знаємо, ще працюйте і коли щось будете мати нового, то дайте нам знати”.

На тім скінчилося. Інженер Орловський працював далі над своїми винаходами і дав цілий ряд цінних винаходів, на які дістав па-

“Універсальний танк” проєкт нашого земляка професора Червінського з Рівного 1924 рік. Апарат порушується по суші, в болоті й на воді.

Субмарина по пляжах В. Орловського, яку вживали японці при нападі на Перл Гарбор, викинена хвилями на беріг коло Канеогі.

тенти. 13- вересня 1927 року одержав патент 1.642.127 на приладдя рятункове з затопленої субмарини, яке сьогодні вживається на субмаринах. Працював далі над малою субмариною і проживав на 14 вулиці в Нью-Йорку на третьому поверсі, де мав помешкання і експериментальню.

Одного ранку його знайшли на подвір'ї з розбитою головою. Виходило, ніби він сам кинувся з вікна свого помешкання. Відвезли в шпиталь. Всі плани шезли з помешкання, а втім і плани на нову малу субмарину. З того часу виступили у нього об'яви умової недуги і його відвозять до Пілгрім Госпіталю для умово хворих, де він перебуває 5 літ. Коли його звільнили зі шпиталю, він знову береться до винаходів — працюючи інженером в Експрес Компані.

Знову дає ряд винаходів, а головний із них, це патент навантажування і розвантажування тягарових автомобілів спеціальним приладом, що дає змогу самому шоферові виконувати ту роботу і ті приладдя тепер вже в ужитку і все більш і більш знаходять примінення. Патент виданий 16 жовтня 1951 року число 2.571.751.

Цікаво, що про малу субмарину всі забули і Міністерство Маринарки також.

Проїшов час і Японія напала на Перл Гарбор. Вияснилося, що японці вживали малу субмарину на одну людину при затоплюванні американських кораблів у пристані Перл Гарбор. І так українець видумав субмарину і предложив її американській фльоті, але “мідяні голови” відмовилися використати. Японія використала її проти Америки і всі пишуть, які то японці мудрі і які мають винаходи, а про українця ні слова.

Чи мало ми маємо подібних випадків?

Виїздна сесія Денверської групи УВАН

Українська Вільна Академія Наук у ЗДА, крім централі в Нью Йорку, посідає три групи: в Детройті (Міч.), Вашингтоні (Д. К.) і в Денвері (Колорадо).

Денверська Група УВАН, заснована на початку 1955 р., успішно розвивається. Кермує її працями проф. д-р Володимир Тимошенко, дійсний член УВАН. До літа 1956 Група влаштувала сім наукових конференцій, на яких було виголошено й обговорено 14 доповідей. Деякі з них уже оголошено друком.

Згідно з "Положенням" про групи УВАН, схваленому Конференцією дійсних членів УВАН у ЗДА дня 16 червня 1956, діяльність Групи обіймає не тільки м. Денвер, Колорадо, але й його околиці, розуміючи останні в ширшому значенні цього слова. Тому в порозумінні з кер. Групи — проф. В. Тимошенко, ухвалено було впродовж літа 1956 влаштувати виїздну сесію Групи з конференціями в головніших скупченнях українських науковців на заході ЗДА.

Наслідком того, за попереднім домовленням, 6 вересня відбулася в м. Салт Лейк Сіті, Ютаг, сьома наукова конференція Групи, а дня 16 вересня 1956 восьма наук. конференція в м. Онтаріо, Каліф.

Виїздна наукова конференція Денверської Групи УВАН відбулася в м. Онтаріо, Каліф. в приміщенні Українського Національного Музею і Бібліотеки. Конференція складалася з двох частин: оглядин музею й науково-го засідання.

Оглядини музею відбулися перед полуднем. Опроваджував по музеї і давав пояснення п. К. Лисюк, директор музею. Музей зробив на гостей гарне враження. Заснований гару років тому, заходами українського мецената п. Каленика Лисюка, музей поволі розвивається й стане, очевидно, згодом поважною українською культурною установою. Він містить уже чималі збірки, подаровані туди його основником. До того постійно надходять пожертви грошми й матеріялами від осіб співзвучних із його задумом. Розташовані тимчасово по залах музею збірки чекають на своє наукове опрацювання. Музей, забезпечений власним будинком, має вигляди на майбутнє. Добре сталося, здається, що музей перебуває у першій стадії свого існування, здаля від галасливих осередків, в тихому Онтаріо, Каліф. (година їзди автобусом від м. Лос Анджелес на схід), під опікою його фундатора. Згодом, після зорганізованя, треба його, очевидно, перенести до більшого міста, де збі-

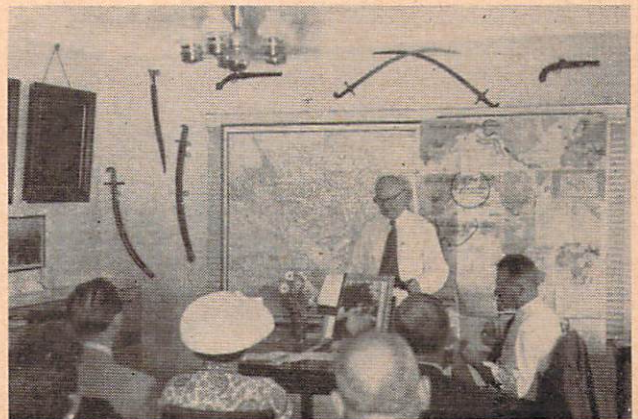
рок зможуть користати ширші кола українського громадянства.

Після полудня відбулося наукове засідання, в якому взяли участь з своїми доповідями три наукові співробітники: один із Денверу і два з Лос Анджелесу. Програма засідання складалася з трьох доповідей. Конференцію зустрів привітанням директор музею п. К. Лисюк. На зборах головував проф. Валентин Гасвський, член НТШ, старший співробітник УВАН і член Наукової Ради Музею., секретарював із уряду інж. екон. Лев Биковський.

Першим доповідав проф. В. Гасвський на тему — "Ювілейне видання статей, спогадів і інших матеріялів Саксаганського". Доповідач вибрав для своєї доповіді аналізу книги П. К. Саксаганського "Думки про театр", що її підготував до друку Інститут Мистецтвознавства, Фолклору та Етнографії при Академії Наук УСССР, упорядкував збірник із примітками М. Дібровенко, зо вступною статтею Ю. Костюка, видавн. "Мистецтво", Київ 1955, 232 сторн., ціна 15 карб. 40 коп.

У вступі проф. В. Гасвський зазначив, що довший час не було збірки праць цього видатного діяча українського театру. Випуск книги в 1955 р. можна розглядати, як певну спробу відзначити ювілейну дату. П. Саксаганський вмер 17 вересня 1940 р. і на 1955 р. припадало 15-річчя його смерті. Книга дає можливість говорити про творче життя артиста й про стан сучасного совєтського театрознавства.

Спочатку доповідач у стислій формі подав критично перевірені основні факти з мистецької діяльності Панаса Саксаганського. Такі відомості конче потрібні — каже проф. В.

Конференція УВАН секції Денвер в У.Н.М. Стоїть інж. Лев Биковський із Денверу і з-права сидить доцент В. Гасвський.

Гаєвський — бо тепер, навіть, у великих словниках ("Большая Советская Энциклопедия", тощо), в довідкових матеріалах ("Про мистецтво театру" 1954 р.) трапляються помилки. Мало того, в останніх роках, особливо, у советських театрознавців, які діють в Україні, виявилася тенденція фальшувати й підфарбовувати на советські кольори постать одного з провідних діячів національного українського театру. Історичні факти з життя українського театру або зовсім ігнорують, або підганяють під згори встановлену, схему в якій провідною думкою є, що все створене в Україні з 1917 р. в галузі театру це плід праці діячів советської влади. Довідуємося, що кращі артисти України були завжди симпатиками і будівниками советського українського театру, але одночасно упорядчики збірника, як і інші, захлинаються в лайках на адресу Леся Курбаса та його вірних однодумців. Як ідеал їм присвічує старе побутове театральне мистецтво й ніяк не оновлений новими ідеями театр. Проф. В. Гаєвський охарактеризував Ю. Костюка і М. Дібровенка, які склали збірник, і зупинився на їхній методи опрацювання матеріалу, методи далекій від історичної правди, наукового сумління та старанности. Замість науково провіреної, всебічно освітленої й правдивої постаті Саксаганського читач книги зустрічає партійно препарований образ майстра української сцени. Збірник далекий від вимог сучасного театрознавства — він не має відповідного наукового апарату, бібліографії, коментаря, показників, тощо. Багато дечого з іконографії, листування та літературної спадщини П. К. Саксаганського не використано.

Свою доповідь проф. В. Гаєвський закінчив так: уже наспів час, щоб гідно відзначити пам'ять артиста, надрукувавши повну збірку всіх його театральних статей, праць, п'єс, спогадів і листів. Інститут Мистецтвознавства при Академії Наук УРСР, який взявся за цю справу, з нею не упорався — збірник Саксаганського "Думки про театр" вийшов неповновартісний. На дорозі перешкодою стали партійні приписи. На прикладі надрукованої книги окреслюється одна зо сторін нашої загальної національної трагедії, що її джерелом є поневолення України. Зміст її спотворення нашого національного обличчя та культури.

Другим, з черги, доповідав інж. економіст Л. Биковський про "о. Агалия Гончаренка, як політично-державного мислителя", з нагоди 40-ліття від часу його смерті (19. УШ. 1832 - 3. У. 1916). Справа А. Г., згідно з Л. Биковським, є двоякого характеру. Її можна розглядати одночасно з погляду "Української імміграції до ЗДА" і "Українства в Тихоокеан-

Група коло Музею після конференції: З-ліва на право: Інж. Л. Романюк, інж. Лев Биковський, Каленик Лисюк, А. Вусик і доцент В. Гаєвський.

ському просторі". Описуючи й аналізуючи джерела для досліду постаті А. Г., доповідач стверджує їх еволюцію: в першому періоді дослідів зверталася увагу на складання життєпису А. Г., в другому — займалися А. Г. як "першим свідомим українським поселенцем" у ЗДА, і в третьому — почали більше звертати увагу на його світогляд і духово-ідеологічну спадщину. В останньому пункті розрізняємо: загально-людські первні в його світогляді і національно-українські. В ідеологічній українській національно-державницькій спадщині й полягає велике значення, що його має А. Г. для Українства.

Розвиваючи в дальшому це твердження, доповідач зreferував проблему українства в Тихоокеанському просторі, її відображення в науково-політичній літературі й значення А. Г., що започаткував цей рух і надав йому напрямок від 1870-80 рр. Тому сучасні студії над життям, думками й діяльністю А. Г. починають трактувати його як великого українського державного мислителя й діяча, що займає почесне місце в історії розвитку української державно-політичної думки.

Схематично розвиток думок А. Г. в цьому напрямку пройшов три етапи: від — "Американської України", до "Тихоокеанської України" і до "Зеленої України". Описуючи згадані концепції А. Г., доповідач представив документально й кресленниками їх логічний розвиток, звертаючи найбільше уваги на концепцію "Тихоокеанської України", яку А. Г. брався реалізувати не тільки словом, друком, але й чином.

А. Г. пророкував світле майбутнє для України. Зокрема твердив, що в Тихоокеанському просторі наступить український державний здвиг (Зелена Україна). Він помер у

1916 р., на один рік не доживши до часу відродження української державности по всіх землях, де мешкали масово українці. Гамір світових воєн причинився до занедбання пам'яті про А. Г. Щойно після останньої світової війни в ЗДА поновилося зацікавлення його постаттю. У новому світлі А. Г. виявляється не тільки визначним громадським діячем, але й великими політично-державним мислителем, що загарбницькій ідеї "Російсько-американської імперії" в Тихоокеанському просторі з ворожістю до ЗДА, протиставив гасло "Української Держави" в площині приязні з ЗДА.

Реферуючи українські державні традиції в Тихоокеанському просторі, від 1672 р. починаючи, доповідач підкреслив, що в розвитку української державної думки й подій у цьому районі, А. Г. займає видатне місце не тільки в рамках українських змагань, але теж і у світовому мірлі. Заслуга А. Г. полягає в тому, що він з'орієнтувався в ході світових подій і умістив свої українські концепції на перехресті світових шляхів, як у минулому, так і в майбутньому.

Наприкінці своєї доповіді про А. Г. інж. Л. Биковський запропонував низку систематичних заходів для звеличання пам'яті о. Агапія Гончаренка.

Останнім доповідав інж. економіст **Леонід Романюк** на тему — "Слідами Агапія Гончаренка". Доповідь була скороченням більшої його праці на тему — "Української еміграції за океаном". Доповідач вийшов із założення, що А. Гончаренко був, мабуть, першим українським політичним емігрантом. Тому наступні емігранти були як би його послідовниками. В своїй доповіді інж. Л. Романюк подав схематично історію української еміграції за океан від другої половини XIX ст. починаючи. Він змалював її чисельність, походження, характер та відношення до Краю в різних часах. Початкова еміграційна хвиля, головню з Зах. України, малочисельна, мала заробітчанський характер і черпала своє одуховлення з Краю. Зчасом відбулася цілковита зміна ха-

рактеру еміграції та наставлення її до Краю. Вона ставала соборницькою, численною, поруч заробітчанської щораз то більше політичною. Особливо її характер змінився після другої світової війни. Нині українська еміграція в Америці становить всесторонньо, передусім чисельно й духово, як би "державу в державі". Вона виробляє свою культуру й політично-державницький ідеал та впливає на думки й події в Краю. Доповідач образно змалював цю еволюцію, вживаючи історично-соціологічної методи й вказуючи на значення цих змін на майбутнє для українства.

Після обговорення вище зреферованих доповідей збори ухвалили вислати привітання голові Денверської Групи УВАН проф. д-рові В. Тимошенкові, з нагоди його семидесятиліття.

Предсідник подякував доповідачам за їх цінні й цікаві причинки, гостям за те, що заїтали на збори й взяли участь у дискусіях і закрити конференцію.

Директор музею п. К. Лисюк попрощав всіх присутніх і висловив надію, що такі наукові зібрання відбуватимуться частіше в приміщеннях музею, який для того й був заснований.

Другого дня інж. Л. Биковський, як секретар Денверської Групи УВАН, одвідав проф. В. Гавського в Лос Анджелес, Каліф. і перевів із ним нараду в науково-організаційних справах на заході ЗДА. Виявилось, що проф. В. Гавський від довшого часу має намір організувати Групу УВАН у Лос Анджелес. Він гадає, що в Лос Анджелес й околицях (Монтерей і Сан Франциско) мешкає нині коло 15 осіб, що мають наукові зацікавлення, і змогли б узяти участь у заснуванні й діяльності того роду наукової установи. Відбута наук. конференція в Онтаріо, Каліф., піддала думку професорові приспішити ці організаційні заходи. З цією метою проф. В. Гавський, після остаточного з'ясування справи на місці, має порозумітися з централею УВАН у Нью Йорку.

ЗАКЛИК УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА

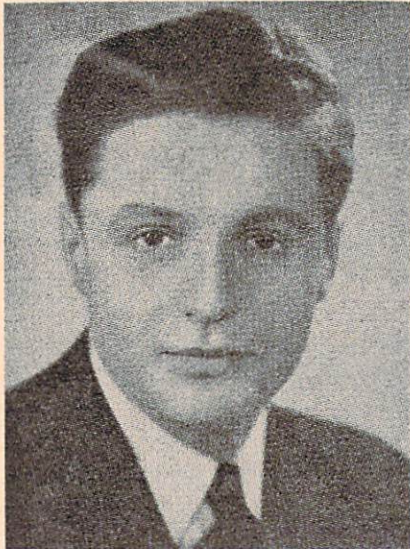
Українське Вільне Козацтво відіграло історичну роль в роках 1917-1918. В Українському Національному Музею є відділ, в якому збирається всі документи, матеріали, фотографії, друковане слово, взагалі все, що має відношення до руху Українського Вільного Козацтва. Просимо всіх побратимів надсилати такі речі до Українського Національного Музею для збереження і щоб передати прийдешнім поколінням.

Бажані були б у першу чергу всі друки з 1917-1918 року та фотографії осіб, які приймали участь в Українському Вільному Козацтві. Дали всі матеріали про цей рух на еміграції.

Все листовання й матеріали слати на адресу

Українського Національного Музею
Онтаріо, Каліфорнія

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ГЕТЬМАНИЧА ДАНИЛА СКОРОПАДСЬКОГО

В Лондоні 23 лютого 1957 помер на удар серця гетьманич Данило Павлович СКОРОПАДСЬКИЙ у 53 році життя.

Ми оцінюємо всяку втрату в нашому українському середовищі зо становища загальноукраїнського і тому для нас важне, що собою представляв Покійний і в чому лежить велика втрата по нім для Української Нації.

Бл. п. гетьманич Данило належав до виїткових людей. Походженням з аристократичних рядів, мав усі дані набути не лише відповідну освіту, але виробити в собі ті прикмети, які вплинули на Його характер у користь української спільноти. Безперечно, заслуга це батьків — коли вони на це звертали належну увагу, та тих обставин, серед яких молодь виховується. Видко і одно і друге склалось у користь Гетьманича.

Попри Його зовнішню поставу й вигляд — доля обдарувала Його таланом і поставила на чолі гетьманського руху — хто зна чи не

відограв би Він рішучої ролі при творенні Української Держави по поваленні незносивого для Української Нації московського режиму.

Відчуваємо, що Українська Нація як цілість понесла велику втрату в наслідок смерті сл. п. Данила Скоропадського, визначного державного мужа-самостійника та соборника.

Гетьманич Данило здавав собі справу з тяжких обов'язків національного провідника, змагав до порозуміння всіх політичних партій і течій, бо розумів, що це відповідає потребам теперішньої хвилини.

Він ніколи не виступав агресивно проти ворогів гетьманського руху, знаходив зрозуміння для інших політичних поглядів. — і своїм тактом та поведінням ділав роззброюючо на кожного політичного противника.

Бл. П. Гетьманич мав прикмети державного мужа. Він інформував чужомовний світ про українську справу, видавав інформативний часопис в англійській мові про справи й аспірації українського народу. Співпрацював із Шкоцкою Лігою для визволення Європи, мав широкі зв'язки з культурним і політичним світом, які використовував у користь української справи.

Бл. п. Гетьманич був відданий самостійник, соборник і тій ідеї віддав своє знання, талан і впливи. Він не прийняв чужої приналежности і помер як громадянин Української Держави.

Гетьманський Рух знав, кого має за провідника, високо цінив Його і намагався допомогти в Його праці.

Висловлюємо глибоке співчуття Достойній Родині і Гетьманському Рухові по болючій втраті Його Провідника з так шляхетними прикметами, якими відзначався бл. п. Покійний. Нехай чужа земля буде Йому пером!

СТАРА ГВАРДІЯ – СИНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Відходять від нас у вічність полишаючи після себе славну історію Українського Вільного Козацтва, яке було національною силою, що перша стала проти ворога, московського — агресора в обороні Рідної Землі — УКРАЇНИ, в 1917 — 1918 роках

Син козацької родини з діда прадіда, полковник Іван Васильович ПОЛТАВЕЦЬ ОСТРЯНИЦЯ, з юнацьких літ кохався в легендарно-романтичній традиції дідівської сла-

ви — доби Богдана Хмельницького, Івана Мазепи.

Військові знання набур у Чугуєвській Воєнній Школі (офіцерській), яку скінчив в 1912 році в ранзі підпоручника.

Приймав участь у першій світовій війні в складі одного з козацьких полків Кубанського Війська.

З перших днів революції 1917 року вірний славної традиції прадідів великих, без вагань

відається організації української революційно-національної стихії під назвою — Українське Вільне Козацтво і на з'їзді Українського Вільного Козацтва був вибраний наказним стаманом.

В році 1918-му за часу гетьманства в Києві — полк. Іван Полтавець Остряниця займає функцію ад'ютанта при особі гетьмана Павла Скоропадського, а в 1918 році був генеральним писарем при гетьмані П. Скоропадським.

Та не судилось довго панувати цій романтичній традиції Опинившись на еміграції полк. Іван Полт. Остряниця не перестав думати про відродження вільної козацької України.

Зберігає ідею Українського Вільного Козацтва, а в межах можливості і її організаційні форми. А розуміє козацьку ідею так, як її малював наш Тарас Шевченко.

З природи людина щирої й доброї вдачі, патріот. Але як романтик-ідеаліст не враховує реальної дійсності сучасної доби й тому в своїх змаганнях не раз помиляється. Та має мужність до своїх помилок признатися. . . .

Під кінець другої світової війни бере активну участь по цей бік протикомуністичної барикади, в складі Корпусу Козацьких Військ.

По капітуляції Німеччини доля Козацького Корпусу кінчилася трагічно, аліанти в підступний спосіб передали його диктаторам Москви.

Після так трагічної останньої поразки полк. Іван Полт. Остряниця перестав займа-

Полк. Іван Полтавець-Остряниця

тися справами громадсько-політичними, проживає в Мюнхені до кінця свого життя.

Помер на чужині не дочекавшись здійснення своїх мрій.

Хай пам'ять про нього збережеться для наступних поколінь, а чужа земля буде легкою йому.

Андрій Вовк
Ген. Дієвої Армії УНР.

ПАМ'ЯТІ ПРОФ. ВАДИМА ЩЕРБАКІВСЬКОГО

18 січня 1957 р. перейшов у вічність знаний науковому світові та ширшому українському громадянству — проф. Вадим Щербаківський. Помер на еміграції в Лондоні, де тлінні його останки зложено 26 січня 1957 р. на місцевім цвинтарі при численній участі української колонії.

Писати про працю бл. п. проф. В. Щербаківського не легко. Покинув по собі понад 100 праць наукового змісту з ділянки музейництва, археології, етнографії мистецтва й подібних ділянок науки.

Він був втіленням українського соборництва, бо наукові розкопки з ділянки археології робив на центральних землях України, в Галичині і на Закарпатті — лишаючи всюди плідний вислід своєї праці. Про це свідчать його численні твори.

На жаль, не все охоплене друком — бо багато праць залишив у Празі і невідомо, що з тим науковим матеріалом сталося. Зібрати всю творчу працю Покійного, її скаталогувати — це завдання знатока. Ширина його праці обіймає працю по різних музеях, професорську діяльність по Академіях, численні статті по різних крайових і закордонних часописах і журналах. Він був членом різних чужих наукових товариств, брав участь у численних наукових закордонних З'їздах і заступав там з успіхом Україну — вияснюючи в доповідях — міжнародне значення України та потребу її усамостійности.

Українська наука та весь Український Нарід, якого Він так гарячо любив, втратили велику людину.

Тетяна Княгиницька-Душенко

ви Союзу Українок у Філадельфії і як щира патріотка подарувала до Українського Національного Музею портрет Гетьмана Павла Скоропадського в цінній золоченій рамі з прикрасами.

Своїм даром п. Княгиницька-Душенко збагатила галерею визвольних змагань в Українському Національному Музеї і дала почин та добрий приклад до наслідування іншим мистцям, як треба ставитись до Українського Національного Музею. Вона поступила так, як це роблять численні мистці інших народів, що залишають по собі слід у музеях і увіковічують пам'ять наших національних державних провідників.

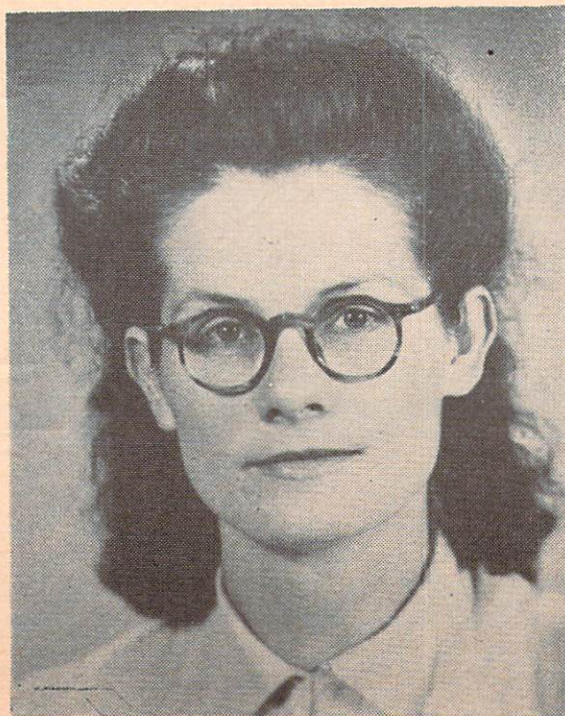
Пані Княгиницькій-Душенко управа Музею складає щиру подяку.

П. Тетяна Княгиницька - Душенко, мистець, народилась 1916 року в Грацу, Австрія.

Мистецьку Академію в Букарешті закінчила з правом викладання в гімназіях каліграфії й мальовання.

Вчилась іконопису в Берліні. Брала участь у виставці Спілки Праці Образотворчих Мистців (Львів 1943 р.).

Приїхавши до Німеччини — продовжувала свою мистецьку діяльність. Авторка портретів діячів української культури, численних краєвидів тощо. Є членом "Об'єднання Мистців Українців в Америці", брала участь у 1956 р. в українській мистецькій виставці у Філадельфії. Також у цьому самому році дала свої твори на виставку до головної упра-

Т. Душенко

ВІД УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ

На прислані до музею грошові датки чи матеріяли як дар, Український Національний Музей епродовж 24 годин висилає поквітовання й подяку, а також поміщує в найближчій числі "Музейних Вістей" справоздання від кого і що одержано. Коли б помилково не було поміщено в журналі, чи

не одержано посвідки, просимо негайно нам написати і ми радо виправимо помилку.

За всі продані речі як значки, монети, відзнаки чи картки поквітовань не видається і в журналі не оголошується.

Просимо всіх, хто з нами співпрацює, слідкувати за справозданням у журналі.

Тетяна Тамарська

Тетяна Тамарська є визнаною і кілька разів премійованою маляркою в Бразилії. Вона є членом відомої в Бразилії організації мистців "Асоціація Пауліста де Белас Артеc". Що року на різних малярських виставках можна побачити її твори що раз нові і свіжі за своєю тематикою і формою виконання. Сьогодні Тетяна захоплюється бразилійською природою, що багата на такі чудові красиви для малювання. Але ж мріє наша молода й талановита малярка колись повернутися на свою рідну землю, — в Україну і там, на місці, відтворити на полотні чари природи української. Це буде для неї найбільшим щастям у житті й творчості.

Зацікавлення до малювання Тетяна виявила ще в гімназії (Сокаль, Криниця, а потім Німеччина). Перші її оригінальні праці були виставлені в м. Гамельні (Німеччина). Однак, лише приїхавши до Бразилії, почала серйозно студіювати малярство в студії відомого маляра-аквареліста проф. Р. Манцке. Вчилася малювати олійними і акварельними фарбами. До акварелі виявила більше хисту. Проф. Р. Манцке засвідчив спеціальні здібності в молоді малярки.

Спочатку Тетяна вправлялася переважно на відтворенні пейзажів, але згодом стала вчитися також малювати портрети. Всі малюнки виконувала акварелею, а треба знати, що серед малярів дуже рідко трапляються портретисти-акварелісти. Талановита дівчина вмівє також добре малювати пастелею.

Після чотирьох років упертих студій, почала малювати цілком самостійно.

В українському часописі "Хлібороб", що виходить у Бразилії, часто можна прочитати переклади з англійської мови, які за своїм змістом є завжди актуальні. Ці переклади, між іншим, робить Тетяна Тамарська. Вона

Панна Тетяна Тамарська, мистець, Сан Вальо, Бразилія, подарувала образ С. Петлюри і багато інших малюнків для У. Н. Музею.

продовжує вивчати чужинецькі мови, зокрема англійську мову і літературу студіювала чотири роки на спеціальних курсах при "Уніон Культурал Бразіл-Естадос Унідос". Цілком вільно, як у розмові, так і в письмі, вона володіє португальською, англійською та німецькою мовами. Але найбільше замилювання дістає від рідної української мови, яку знає всебічно й досконало.

Для урочистої Академії в Сан Павло, присвяченої 30-літтю з дня трагічної смерті Голови Директорії й Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки, Тетяна намалювала олійними фарбами великий (160x120см.) портрет Симона Петлюри, який подарувала Українському Товариству "Соборність".

Тепер же, довідавшись, що в недавно відкритому Українському Національному Музеї в Онтаріо (ЗДА) ще немає портрета Симона Петлюри, Тетяна Тамарська намалювала й прислала з далекої Бразилії як дарунок портрет нашого Національного Героя.

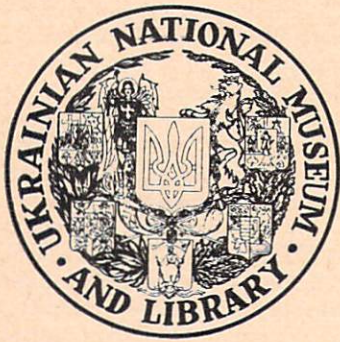
ДО ВІДОМА ВСІМ НАШИМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ГРІШМИ І МАТЕРІАЛАМИ

1. Просимо всіх наших жертводавців слідкувати за "Музейними Вістями" і перевірити в списках жертводавців чи є там Ваше ім'я. У випадку, коли б Вашого імені не було, а Ви прислали до Музею гроші чи речі, то просимо Вас негайно написати до Музею і зазначити, коли і що вислали до Музею. Коли трапцлась помилка, вона буде виправлена.

2. Кожний, хто прислав до Музею греші чи матеріали, дістає впродовж 24 годин офіційну посвідку з числом, під яким ця жертва

поступила і записана в музейній книзі, та подяку від Музею. **ЗБЕРІГАЙТЕ ЦІ ПОСВІДКИ!**

В кінці року, коли виповняєте податковий виказ, то приложіть ці посвідки і відтягніть від загальної суми Вашого заробітку ту суму, що її Ви пожертвували до Музею. Речі куплені і подаровані Музеві також можуть бути відтягнені. Наш Музей користується правом, як культурна установа "ТЕКС ЕКЗЕМП".

МУЗЕЙНІ ВІСТІ

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЙНИЦТВА

СПРАВОЗДАННЯ З ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ

Минуло вже три роки з дня, як засновано Український Національний Музей в Онтеріо, Каліфорнія. Тисячі людей української спільноти розкидані по цілому світі брали участь у творенні цієї культурної установи, а тому вони мають право знати, що сталося з тим майном та грошми, що їх вони прислали до Музею.

Де гроші — там має бути контролю, а де люди дають жертви, має бути відчитність. В цьому справозданні ми подамо бодай частинно перебіг історії Українського Національного Музею — як він постав, хто приймав участь у тій праці і що зроблено за ці три роки праці та що сталося з тими речами і грошми, що їх жертводавці прислали до Музею.

ПОТРЕБА МУЗЕЮ

В 1923 році наша еміграція заснувала Музей Визвольної Боротьби в Празі. Повстав він із праці і невеликими засобами горстки відданих патріотів, які побудували Музей, де було зібрано великої цінності національне майно. Відійшли ті патріоти,

а їх місце зайняли невідповідальні особи, яким українська справа була байдужа і Музей попав у руки ворогів.

В Америці скупчена найбільша частина нашої спільноти, є культурні установи, політичні угруповання, наукові установи — але Музею не було. Америка є сьогодні одинокою країною, де ще можна більше-менше забезпечити існування й переховання наших культурних здобутків.

Ще в 1947 році плянувалось заснування музею в Нью-Йорку, але з різних причин ця думка не здійснилась.

До Америки та до інших країн світу стали прибувати втікачі з України, які везли з собою все, що лише могли зберегти зо зразків української культури. Все це треба було зібрати в одно місце — в українські музеї для переховання і передачі прийдешнім поколінням.

27 квітня 1954 року п. Каленик Лисюк, п-і Катерина Лисюк та п. Теодор Ногаш підписали заяву на видачу чартеру на "Український Національний Музей у Стейті Каліфорнія". 17 червня 1954 року

Будинок Українського Національного Музею

одержали чартер - реєстрацію Стейту Каліфорнія на право існування Українського Національного Музею з правом відтягнення грошей з податків жертводавцям, які дали гроші чи матеріали на Музей (матеріали куплені жертводавцями).

МІСЦЕ ОСІДКУ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ

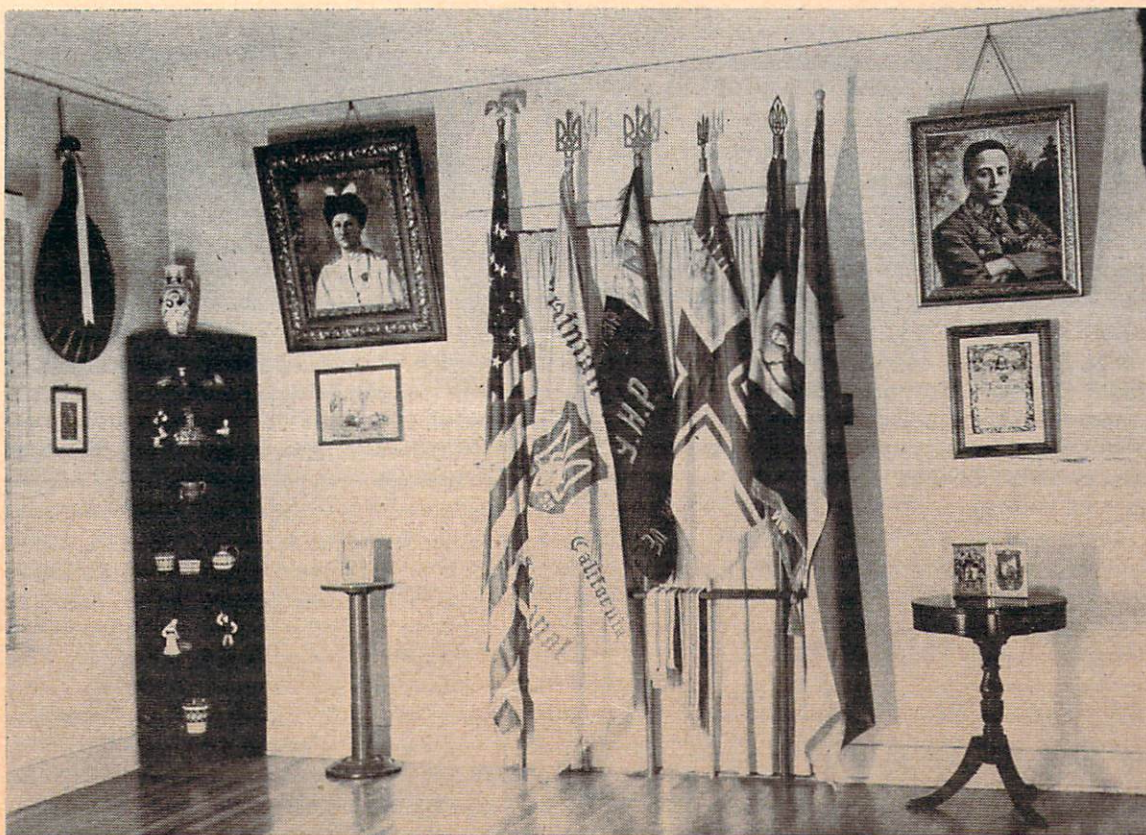
Довго думали над тим — де заснувати Музей? У великих осередках нашої спільноти — така установа, як понадпартійна, все буде мати великий натиск угруповань, партій, які схочуть мати над нею контроль. Ось так було і з Музеєм у Празі. Крім того, внутрішні сварки можуть пошкодити Музеєві також. З самих початків було заявлено одним з партійних лідерів: "Коли музей не буде при нашій організації, то не буде ніякого".

Були намагання організацій підпорядкувати Музей виключно своїй організації без контролю і співпраці з іншими установами. Такі вимоги також ми відкинули.

Ставало ясним — що даліше від великих скупчень, то буде краще для Музею на початках, а коли він скріпиться фінансово й буде мати більше прихильників, тоді можна буде його перенести в центри осідку української спільноти, як Нью-Йорк чи навіть Вашингтон, але спочатку треба будувати на стороні, а тим більше, що в повітрі висить загроза війни, яка могла б знищити музей у початках.

Руководячись усім тим положенням, ми рішили заснувати Музей в Онтеріо, Каліфорнія, яке лежить на шляхах між Заходом і Сходом і через яке проходять чотири автостради - гайвей, що сполучують Захід і Схід. Місто мало в 1953 році 28,000 населення, а сьогодні 45,000. Це доказ як скоро росте місто і це ознака, що в скорому часі буде це велике місто.

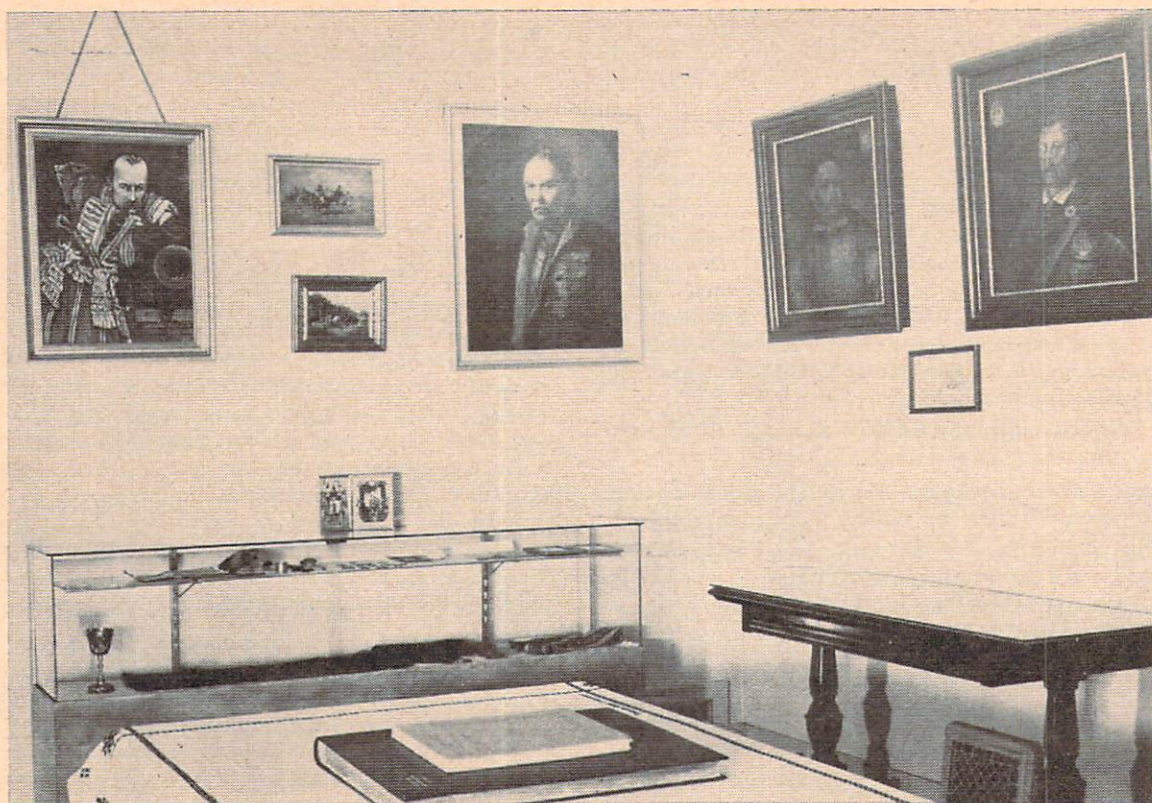
Не кажучи про вигідне положення, про красу міста та його околиці, Онтеріо не має смогу (диму з газів), має здорове повітря та вічне літо. Онтеріо лежить у віддалі 35 миль до центру Лос Анджелес і має автобусне получення що години, починаючи від 5-ої вранці до 1-ої вночі.

З ГАЛЕРІЇ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ:

Образ — дарунок Пані Книгницької-Душенко Гетьмана П. Скоропадського й С. Петлюри, дарунок Каленика Лисюка.

Прапори: Американський прапор — дарунок сенатора Д. Дільворта переданий у дні відкриття Музею. Український прапор від Української Централі в Лос Анджелес. Бойовий прапор 3-ої Залізної Стрілецької Дивізії ген. Удовиченка Армії У.Н.Р. Прапор Української національно-державної фльоти при гетьману Скоропадському — дарунок капітана Шрамченка. Прапор Українських Інвалідів дарунок від організації інвалідів. Бойовий прапор от. Зеленого, який на чолі з 20,000 УВК виступав в 1918 році. Бандура дарунок п. Гліба Старовійта.

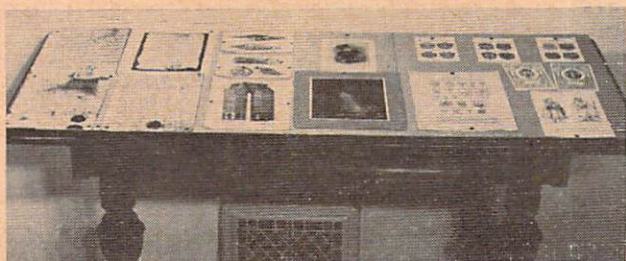
Гетьманська Доба (ліва сторона кімнати)

ПОЧАТКИ ПРАЦІ

Ціле літо велися переговори з організаціями, установами й приватними особами, що в кінці кінців привело основників до таких висновків: Треба мати свою пресу для інформування ширшого загалу й треба мати свій дім під Музей.

Почали видавати журнал "На Слідах". П. Каленик Лисюк, за власні гроші, купив для Музею дім, подарував свою збірку речей: олійні образи, речі княжої і гетьманської доби та бібліотеку понад 2,000 томів. Крім того дарував збірку поштових марок і матеріалів, вартости кілька десятків тисяч доларів. Це стало основою Музею.

В дальшій праці показалося, що журнал повинен бути виключно музейним і служити музейництву. З всіх частин світу — де лише живуть українці — почали слати матеріали, а також хоч і невеликі, грошові жертви.

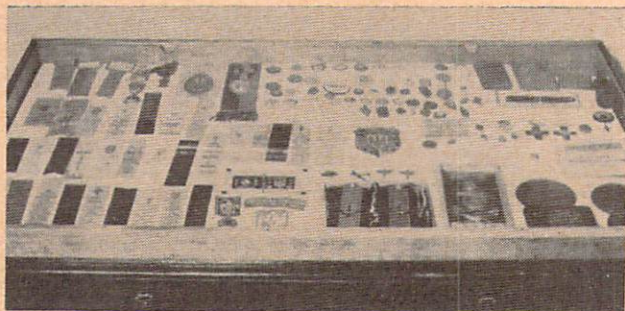

На столі під склом в Гетьманській кімнаті розложені фотостати Гетьманських Універсалів, та інших речей, які відносяться до Гетьманської Доби.

До Музею прийняли п. А. Рішя, як співробітника, а пізніше за рік його замінив п. Б. Левицький П. К. Лисюк працював і працює без заплати, беручи приклад від покійного проф. Д. Антоновича, який 20 літ працював даром — без заплати для Музею в Празі.

Купили столи, шафи, габльотки — для розміщення експонатів. Робили рами, оправляли часописи, журнали, книжки та робили шафи. Музей приймав усе гарніший та повніший вигляд. Приходилось щораз стискатись, бо експонатів надсилено все більше і більше.

Невелика група людей із Лос Анджелес прийняла участь у праці та завдяки даткам громадянства, яке приймало участь у розбудові Музею, сьогодні ми вже можемо гордитися нашою культурною установою так, що чужинці нас подивляють. Це в ЗДА перший Музей того роду і такої

З Галерії Визвольних Змагань: Стіл із відзнаками.

величини серед народів з-поза залізної заслони, бо навіть поляки в Америці не мають свого власного МУЗЕЮ - ДОМУ, а містяться в народньому домі в Шікаго.

ТРЕТІЙ РІК ПРАЦІ

У третім році УНМ уже мав 21 кореспондентів у різних частинах світу, і вони своєю працею причинилися до розбудови Музею. Ми увійшли в зв'язки з Музейною Асоціацією Америки, з численними музеями світу, як у Швеції, Туреччині, Америці, Голландії. Книгозбірня значно поповнилась і далі поступають книжки, журнали та часописи. З усіх видань часописів на еміграції поступає до Музею 152 різних видань.

До Музею поступають дуже цінні експонати: образи, книжки, вироби та різні речі.

Наш Музей вже веде обмін із Клівлендським Українським Музеєм та НТШ у Франції.

Наш Музей так розрісся, що вже тепер потрібно трьох постійних людей до праці — коли б ми хотіли мати все на час і все належно упорядковане, але брак гроша стоїть тому на перешкоді.

ПЛЯНИ НА ДАЛЬШІ ДВА РОКИ

Обміркуємо плян на дальші два роки тому, що в 1959 році буде п'ятилітній ювілей з дня заснування УНМузею.

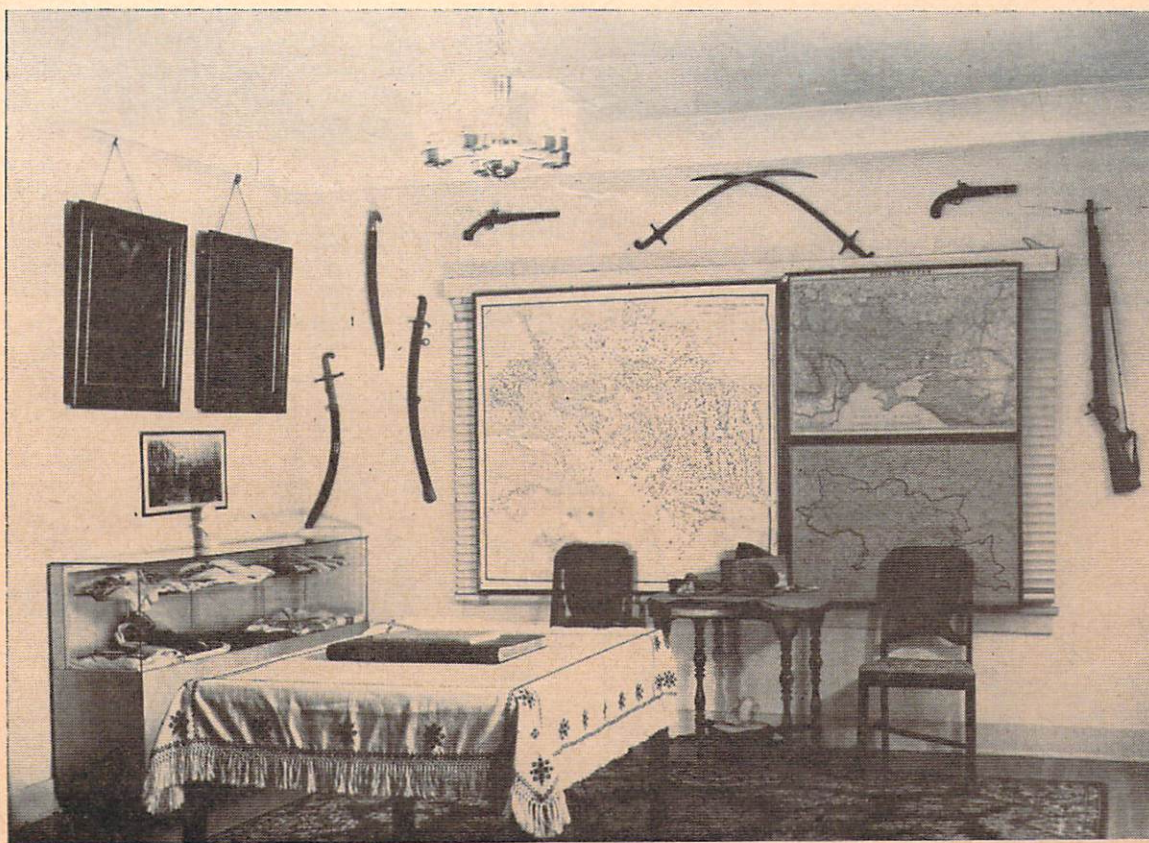
УНМ має такі ділянки-відділи: Кляжа доба, Гетьманська доба, Визвольна доба, народне мис-

тецтво і книгозбірня. Ми є тої думки, що інші Музеї мали б мати відмінні ділянки, щоб усі разом ми могли охопити всі ділянки нашої культури. Наприклад, Музей у Клівленді має Пластовий Музей, отже ми рішили передати їм усі матеріали, зв'язані з пластовим рухом. Це саме з пресою і іншими ділянками, які ми не обіймаємо своїм пляном дій.

Для існування такої установи, як музей, треба гроша. Наше українське середовище має на своїх плечах багато інших завдань, які потребують гроша й все своїми датками помагало й помагає. Для МУЗЕЮ треба виховати певне коло людей, які б розуміли вагу Музею в нашій визвольній боротьбі, в ділянці виховання нашої молоді й інформування чужинецького світу про наші завдання, про наші змагання в боротьбі з віковичними ворогами та про нашу культуру, яку вороги обкрадають і присвоюють собі. Таке коло свідомих патріотів усе піддержить таку культурну установу. Треба знайти меценатів - фундаторів, які б дали більші датки на Музей і були тим сторожем національного майна, щоб його знову ворожа рука не запропастила.

Щоб обняти всі закутини світу, де лише є наші українці, треба мати сітку кореспондентів, через яких можна було б збирати все, що надається до Музею та інформувати чужинецький світ і свій загал про нашу культуру й визвольні змагання.

Видавати треба журнал, в якому належить подавати справоздання про працю та ріст Музею. Скликати музейну конференцію, на якій усі

Гетьманська Доба (права сторона кімнати)

музеї, бібліотеки й архіви могли б обговорити спільну працю. Тут приходиться на увагу: обмін дублікатами, спільна преса, способи організації музеїв, консервації експонатів, збірки та передача один одному матеріалів по відділах їх праці та видати один спільний каталог. Такі установи, як музеї й архіви не ведуть між собою конкуренції, як дехто думає, а вони ведуть змаг для загальної справи, бо всі разом вони служать народові, а не групам, а в склад кожного музею входять люди різних політичних переконань, які ставлять націю і її інтереси понад усе.

Кожний музей мав би мати відповідні розділи в своєму музеї, щоб не збирали одне й те саме всі музеї, а інші ділянки були занедбані — тоді ми виконаємо цілий плян музейництва.

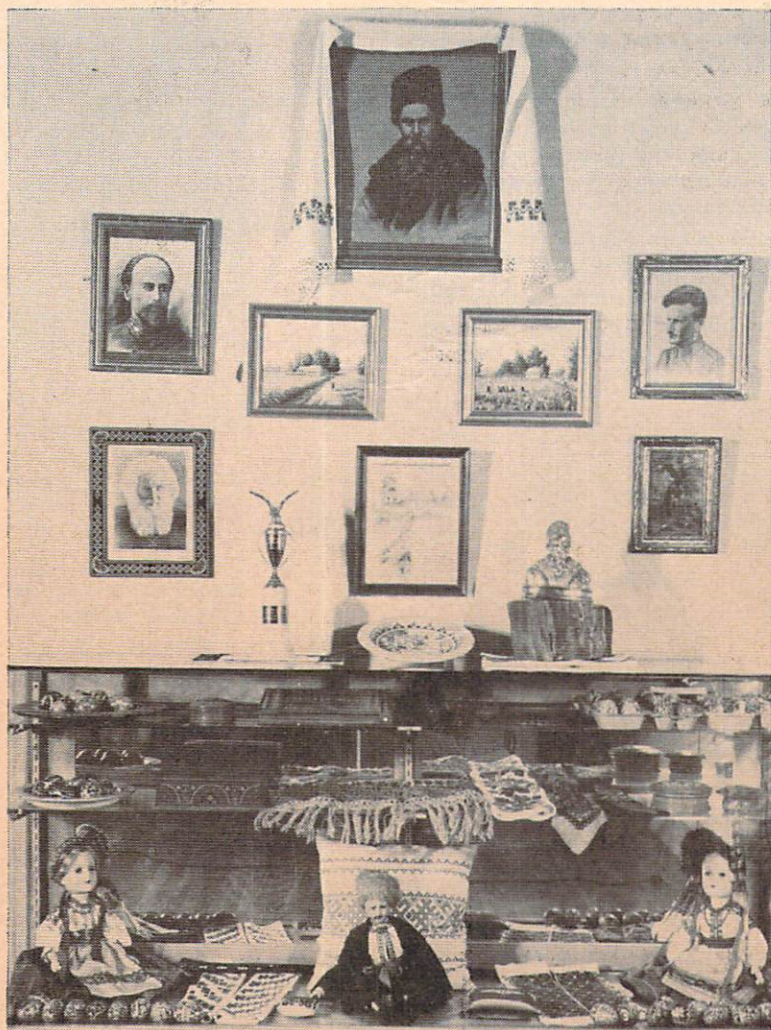
Треба виготовити каталог Музею, і в ньому подати треба спис усіх експонатів в українській і англійській мовах. Упорядкувати бібліотеку, опрацювати в рами всі образи, добудувати будинок для поширення площі Музею. Ось це наші завдання на чергові два роки. За два роки буде п'ятилітній ювілей існування нашого Музею. А тому мусимо закінчити працю з його організацією, а вже в даль-

шим порядку і в дальшому часі буде йти лише громадження матеріалів, наукові розвідки та видання науковцями наукових розвідок, і виставки по більших містах, де є скупчена наша спільнота.

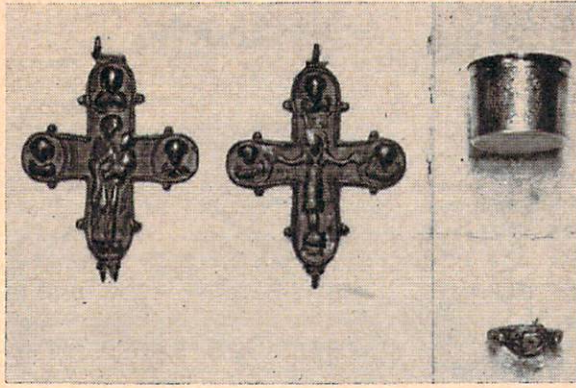
ЮРИДИЧНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ УНМ

З минулого досвіду ми знаємо, що там де нема доброї безпеки, все знайдеться безвідповідальні одиниці чи свідомо ворожа рука, яка знайде дорогу, щоб знищити дотичну установу. Є народні доми, які пішли у ворожі руки чи були понижені пустими амбітниками й безвіддальними горлопанами. Так пішов у руки ворогів Музей Визвольної Боротьби України в Празі.

Тому структура керівних органів УНМ є побудована в той спосіб, що головна контрола знаходиться в руках опікунів (тростистів), себто людей, які дали не менше 500 дол. одноразової жертви або й більше на Музей. Коли людина дає, то значить ця справа їй дорога і вона буде її пильнувати, а коли вона дає тому, що має багато грошей, то їй не буде йти про те, щоб опанувати цей Музей, бо вона і без того має своє майно.

З Галерії Визвольних Змагань. Народне мистецтво.

Металевий хрест із двох складаних половинок, прожоний у середині, куди клались св. Мощі. Такі хрести носили князі й провідні військові-дружинники, коли вирушали в похід на війну.

Срібна чарка з гетьманських часів.

Перстень з гербом і літерами І. В. Припускають, що це є перстень гетьмана Івана Виговського.

Контроля над майном і працею знаходиться в руках Контрольної Комісії, яку вибирають члени й яка контролює залізні фонди Музею, грошові біжучі фонди та майно Музею.

Членство вибирає управу, яка веде працю в Музею і є під доглядом Ради Опікунів, так би мовити сторожів Музею. Рада опікунів не вмішується в працю управи, хіба тільки в тім випадку, коли б управа порушила статут.

Рішати справу розв'язання Музею чи перенесення його на інше місце належить Раді Опікунів.

Гроші залізного Фонду все знаходяться в банку і лише дивіденди з грошей переходять на біжучий рахунок Музею. Ні Рада Опікунів, ні управа

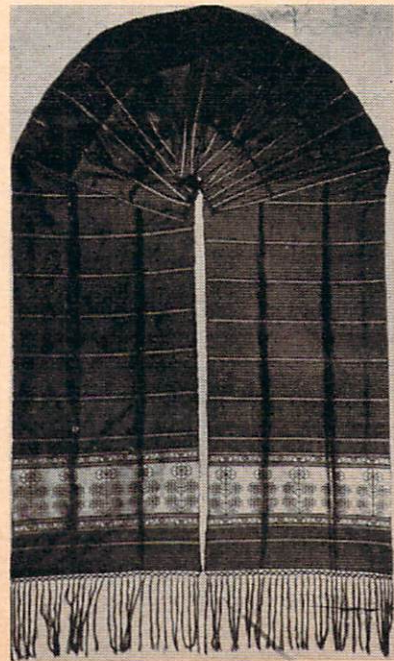
Чаша в стилі РОКОКО срібно позолочена з гербом полковника Чернігівського Петра Мартиновича Юркевича, що в 1787 році був отаманом Генеральної артилерії.

Срібна ложка, позолочена. З гербом гетьмана Полуботка.

Музею, ні Загальні Збори не є в праві витягнути гроші з банку.

Крім Українського Національного Музею в Охтерію, розвивають діяльність музеї в Шікаго і Клівленді, а в Канаді, у Вінніпегу Музей Осередку Української Культури і Освіти. В останньому своєю працею за короткий час мала горстка людей, а головню П. Кошиць, привела до порядку експонати та набула багато цінних речей, як напр., пояс слуцький, що є неоціненим набутком, як зразок давньої української культури. Отже музеї не є "конкурентами" як дехто думає, а навпаки, всі разом вони працюють для добра українського народу і його культури.

Невеличка горстка патріотів стала до праці. 15-го жовтня 1955 року було офіційне відкриття

Слуцький пояс. Малиновий, тканий срібно-золотими нитками. 154 цалі довжини і 14 цалів ширини. На еміграції відомі лише два такі пояси. Ще один є у Вінніпегу і це є найкращий пояс, який існує. Ці пояси продавались в тих давніх часах від 1,000 карбованців золотом і вище. Носили їх лише великі магнати та гетьмани.

Музею. На ньому були американські гості, а також конгресмени з сенатором.

Коли до часу відкриття Музею він мав опозицію серед нашої спільноти і ця опозиція руководилась у більшості або своїми політичними цілями або нерозумінням великої ваги Українського Національного Музею чи под. — то після відкриття Музею почали ділати вже ворожі чужинецькі сили, бо наш Музей став їм на поперек дороги. Почались домагання огневої сторожі забезпечити Музей, вимагали більше асекурації, ніж потреба, відчитностей за гроші, провірку нашої діяльності тепер, га звідки беремо такі фонди, що купили дім,

бо були доноси, що ми є "большевицька організація".

Приходилося доказувати, що все це не є правдою, а наклепи ворогів, і що гроші майже на 75% поступили від п. Каленика Лисюка, а решта від інших українських жертводавців. Відбивши цей ворожий напад ми зустрінулися з іншими підходами, які бажали б мати контроль над Музеєм і звести нашу справу на манівці. Ще рік впертої праці й ми виплили на чисту воду. Музей існує — забезпечений у статуті Радою Опікунів та грошовим фондом, який дає мінімум покриття витрав і який дає змогу існувати. Решта йде з підтримки громадян. Український Національний Музей до цього часу ніколи і ні від нікого не взяв цента з чужинецьких джерел, а виключно спирається на українських датках. Ми є тої думки, що люди чи організації, які побирають гроші з чужих фондів, є цілком залежні від тих людей, які цими фондами оперують і які є ворогами наших визвольних змагань. Коли велике національне діло буде будуватися чистими руками та не буде ні від кого залежне, а лише від української спільноти, то така культурна установа все буде служити своєму народові, своїй державі і буде йти рука в руку в змаганнях за визволення України за свою незалежну Державу.

Альбом фотографій, дарунок п. Олексієнка і на столі сбрисок роботи пані Олексієнко, дарунок Музеєві.

Упорядкування книгозбірні в У. Н. М. (Одна з шаф у Музеї).

ВИКАЗ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ЗА ТРИ РОКИ ПРАЦІ:

1. Грошовими датками поступило \$9,952.10 з чого п. К. Лисюк з дружиною дали 4,800.00
2. Музей відвідало позамісцевих осіб — 495 осіб.
3. Українці з різних стейтів, крім Каліфорнії, відвідали — 64 особи.
4. Американські організації сквотів (з ок. міст), відвідало — 4.
5. Школи з амер. учителями, відвідало — 2.
6. Матеріалів поступило — 1,421 покунків.
7. Матеріалів поступило і записано 18,057 чисел. Часописи і журнали записано — 21,008 штук.
8. Гроші прислали (від \$1.00 до \$2,000.00) 303 особи.
9. За три роки вислано персональних листів і подяк — 5,241.
10. Друкама: брошури, заклики, летючки, відозви, повідомлення — 22,780 штук.
11. Дописи про музей були поміщені в українських часописах — 54 разів.
12. Про Урк. Нац. Музей було поміщено в амер. пресі — 28 разів.
13. Відбулось Наукових Конференцій — 1. (Відділ Денвер УВАН).
14. Оправлено в річники часописів — 25.
15. Оправлено в річники журналів — 60.
16. Оправлено книжок — 19.
17. Видано пропам'ятних монет — 2,000 штук.
18. Видано металевих відзнак з тризубом — 500 шт.
19. Видано Різдвяних карток (16 різних) 16,000 шт.
20. Видано поштових значків (один прапор) 10,000 "
21. Видано значків (п'ять різних) — 42,000 штук.

Директор Музею пояснює учням експонати в У. Н. Музеї.

ТУТ ПОДАЄМО ПРО ДЕЯКІ ЦІННОСТІ МУЗЕЙНИХ ЕКСПОНАТІВ

(Крім поодиноких цінних речей-експонатів)

Образів олійних — старинних і новітніх — 43 шт.

Образів не-олійних і гравюр — 59 штук.

Альбомів з фотографіями (коло 2,000 фото) разом — 10 штук.

а то:

Альбомів — Золотоверхий Київ — 4 штуки.

Альбомів — Український Пласт — 2 штуки.

Альбомів — Україніка — 2 штуки.

Альбомів Укр. Нац. Музей в Онтеріо — 1.

Альбомів 1917 - 1947 роки — 1 штука.

Негативів від 1917 року по 1956 рік — 856 штук.

Старинні картографії-мапи починаючи з 1000 літ перед Р. Хр. по 1850 рік — на яких є зазначена Україна — 88 мап.

Колекція українських паперових грошей — 42 шт.

Колекція українських марок з українських земель: Велика Україна, Західня Україна, Зелений Клин, Кубань — 1 штука.

Учні і вчительки Школи в Онтеріо відвідали У. Н. Музей.

ОКРЕМІ ЕКСПОНАТИ БІЛЬШ ЦІННІШІ:

Слудський пояс. Металевий хрест зложений із двох половинок з XII віку. Монета з часів литовсько-укр. Книжка "СтоВП" з 1685 року. Старинні документи з гетьманської доби, фотостат книжки "Спомини А. Гончаренка" (першого українського імігранта до Америки). Атлас голландського ген. штабу 1711 р., де зазначено Україну як "Козачу Державу". Срібно позолочена ложка Гетьмана П. Полуботка з його гербом. Срібно позолочена чаша з 1746 р. з гербом Юркевича Петра Мартиновича, який був отаманом Генеральної Артилерії і належав до Чернігівського полку, де жив у селі Козелечині. Чаша стилю рококо. Позолочений перстень із печаткою на ляк, його в старих часах вживали для опечатання листів і документів з буквами І. В. Цей перстень знайдено в Україні. На печатці є герби пів місяць і зіезда. Деякі експерти припускають, що це перстень гетьмана Івана Виговського, але точно ще не встановлено.

Крім цього є в Музеї ще сотні інших експонатів, які ми подамо в нашому каталозі.

В Музеї мають прапори: 3-ої Залізної стрілецької Дивізії — бойовий прапор ген. Удовиченка — Армії УНР. Прапор отамана Зеленого, який мали Вільні Козаки, коли вступали в Київ у 1918 році.

Є багато експонатів із народнього мистецтва а також деякі цінні речі з чужинецького мистецтва.

Український Національний Музей
Онтаріо, Каліфорнія.

ЗАСІДАННЯ УПРАВИ МУЗЕЮ В БІБЛІОТЕЦІ МУЗЕЮ

З-ліва на право: Петро Олексієнко — фундатор; Дмитро Кач — скарбник; Каленик Лисюк — диктор; Теодор Ногаш — предсідник; Пані Старовійт — член. Пані Кач здає звіт із жіночої секції при Музеї. Степан Крутий — фундатор. Богдан Левицький — заступник директора. Антон Бунька — контролер. Гліб Старовійт — рекордовий секретар. Інж. Володимир Сіак — заступник голови. А. Вуєсик — контролер. Володимир Балаєс — член (не видно лица).

ПОЖЕРТВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ В КАЛІФОРНІЇ

Поступлення від 1-го вересня до 15-го листопада 1956

ГРІШМИ ПОСТУПИЛО:

Каленик Лисюк, Онтеріо, Кал.	\$700.00	Д-р Т. Олесюк, Кервілле, Тексас	1.00
Володимир Баляс, Вінніпег, Канада	100.00	М. Ф. Стадник, Саскатун, Канада	1.00
Д-р Н. Скаб, Гемилтон, Канада	15.00	Д-р А. Сидоряк, Гари, Індіана	1.00
В. Козак, Нью-Йорк, Н. Й.	10.00	М. Бандрівський, Бафало, Н. Й.	1.00
Д. Верба, Бруклін, Н. Й.	7.00	А. Кручак, Гемтремк, Міч.	1.00
Т. Козбур, Клівленд, Огайо	5.00	Т. Гринчук, Шікаго, Іл.	1.00
К. Пакулець, Маямі, Флорида	5.00	Ф. Бұльбенко, Вашінгтон, Д. С.	1.00
І. Еванс, Сан Франциско	5.00	В. Чуйко, Ст. Луїс, Монтана	1.00
І. Панчук, Батлі Крік	5.00	В. Васілевський, Нью-Гейвен, Конн.	1.00
П. Безсонів, Фенікс, Арізона	5.00	Д-р Р. Кіцай, Мантено, Іл.	1.00
Д. Кач, Онтеріо, Кал.	5.00	Ц. М. Мак, Філадельфія, Пенс.	1.00
Інж. А. Криницький, Бафало, Н. Й.	5.00	М. Ковалевський, Ст. Павльо, Мо.	1.00
Лейксайд Бовлінг Академі, Торонто, Канада	4.00	Д-р Т. Мучій, Вінніпег, Канада	1.00
Л. Сліпий, Лос Анджелос, Кал.	4.00	С. Войтанівський, Філадельфія	1.00
Б. Катамай, Філадельфія, Пенс.	4.00	І. Каль, Каргерет, Н. Дж.	1.00
С. Коваль, Клівленд, Огайо	4.00	С. Козар, Монреал, Канада	1.00
В. Карпа, Шікаго, Іл.	3.00	Ю. Осадца, Бафало, Н. Й.	1.00
А. Пашук, Бруклін, Н. Й.	3.00	Д-р Я. Падох, Мейвей, Н. Дж.	1.00
І. Василюк, Торонто, Канада	3.00	"Товерля Шус", Ньюарк, Н. Дж.	1.00
Фючер Бейкері, Торонто, Канада	3.00	"Укр. Нац. Монреал. Вел. Спілка", Мон- реал, Канада	1.00
Е. Новак, Філадельфія, Пенс.	2.00	Т. Качалупа, Нью-Йорк, Н. Й.	1.00
В. Шевченко, Шікаго, Іл.	2.00	І. Настоящий, Шікаго, Іл.	1.00
Г. Турукало, Пітсбург, Пенс.	2.00	П. І. Малицька, Торонто, Канада	1.00
о. С. Дурбак, Ютіка, Н. Й.	2.00	С. Шапків, Лорейн, Огайо	1.00
Д. Недород, Філадельфія, Пенс.	2.00	І. Рудяк, Лорейн, Огайо	1.00
В. Кукурба, Детройт, Мічіган	2.00	О. Сороківський, Кліфтон, Н. Дж.	1.00
Й. Ярема, Пленфілд, Н. Дж.	2.00	П. Бондаренко, Бафало, Н. Й.	1.00
А. Миланіч, Детройт, Міч.	1.50	П-і М. Маковська, Ланкастер, Н. Й.	1.00
Інж. М. Салдит, Бафало, Н. Й.	1.00	Д-р Е. Стецьків, Бафало, Н. Й.	1.00
Інж. В. Ковалевський, Бафало, Н. Й.	1.00	Бил Гарвей, Онтеріо, Кал.	1.00
Д-р С. Дорошак, Бафало, Н. Й.	1.00	С. Шипилявий, Бафало, Н. Й.	1.00
В. Боровик, Ірвінгтон, Н. Дж.	1.00	Василь Ковалевський	1.00
Я. Андрушків, Детройт, Міч.	1.00	М. Деменчук, Філадельфія, Пенс.	0.50
Ю. Глушевський, Монреал, Канада	1.00		
Ілько Хімка, Клівленд, Огайо	1.00		
Т. Фраціян, Сиракузи, Н. Й.	1.00		
		Разом поступило \$951.00	

МАТЕРІЯЛАМИ ПОСТУПИЛО:

632. Александер Гуцал, ЗДА. — 1 муж. сорочка.	639. П-і Оксана Сіяк, Нью-Йорк — 2 вишивані по-
шевки, 1 рушник, 1 паз.
633. Д-р О. Старчук, Канада — 1 журнал.	640. Чеботарів Н., Німеччина — 22 фото.
634. Відродження, Б. А., Аргентина — і альманах.	641. В. Л. Крохмалюк, Німеччина — 24 фото.
635. Анастасія Біловус, ЗДА. — 5 кн., 40 прогр, ле-
тучок і запрошень, 10 квітів і друків, 30 ли-
стівок, 39 фото, 5 портретів Митр. А. Шептиць-
кого, 6 атлас. відзнак зо Свята в Сиракузах,
2 журн., 1 бюлетень, 1 час.	642. "Новий Шлях", Канада — 1 ювіл. книга.
636. Жін. Відділ Укр.-Амер. Гетьм. Союзу з Детройт
— 1 пастеля, образ гетьм. І. Мазепи на полотні
і 2 кн. через п. А. Біловус.	643. А. Колгун, Англія — 12 кн., 76 журн., 1 образок.
637. о. Д. Бурко, Німеччина — 4 антими́нси ч. 44429,
45098, 45111 і 45128.	644. Інж. Ю. Лісовий, Англія — 188 кн., 41 час., 9
прогр., 6 витинків з час., 5 карток, 2 атласи, 1
фото, 1 портрет.
638. П-і Ірина Книш, Канада — 1 книжка.	645. Д-р Попович, Бельгія — 7 кн., 11 журн., 2 прогр.,
1 звіт із діяльності УДК, 21 час., 3 амер. час.
	646. М. Кочубей, Бельгія — 9 рефератів, 1 кн., 3
час., 1 письмо офіцерів, 1 посм. маска В. Ли-
пинського, 2 листки.

647. Проф. В. П. Тимошенко, ЗДА — 1 книжка.
648. Проф. Л. Бачинський, ЗДА — 1 бюлетень і 1 лет.
649. "Гомін України", Канада — 1 альманах.
650. Ч. Міщук, Австралія — 18 час., 1 кн., 4 прогр., 5 летючок.
651. Союз Визв. Укр. через інж. Ховайла, ЗДА — 33 кн., 15 різних журн., летючок і відозв.
652. Кап. С. Шрамченко, ЗДА — 13 журн., 11 час., 32 прогр., запрошень, летючок, св. побажань.
653. А. Кущинський, Парагвай — 21 часописів.
654. П. Клим, Аргентина — 5 прогр. і 5 запрошень.
655. Клуб Приятелів Української Книжки, Канада — 2 книжки.
656. Гадацький, ЗДА — 4 кн., 6 журн., 2 бюлетені, 2 катал., 2 час., 4 звіти і листи.
657. І. Якимов-Метан, Франція — 3 кн., 3 грамот., 6 облігацій.
658. П. Марченко, ЗДА — 2 книжки.
659. о. І. Хома, Рим, 14 листів гум. марок, 9 книжок, 4 летючки.
660. В. Пшеничний, Англія — 4 кн., 2 летючки.
661. Радіо Ліберейшен, Німеччина — 1 книжка.
662. Укр. Видавнича Спілка, Англія — 1 книжка.
663. Сот. П. Олексієнко, ЗДА — 247 листівок пам'ятника бл. п. ген. В. Петрова.
664. Д-р Соколишин, ЗДА — 1 жетон з маніфест.
665. С. Душенко, ЗДА — 137 шт. програмок, оголошень різного роду, звіт Заг. Зборів УКК Бафало та посм. світлина К. Гордієнка.
666. Олійник, Англія — 17 журналів.
667. Ген. Садовський, Канада — 1 книжка.
668. В. Козак, Нью-Йорк, ЗДА — 15 кн., 1 виш. альбом.
669. "Шлях Перемоги", Німеччина — 3 книжки.
670. Д-р Т. Мацьків, ЗДА — 21 фото, 7 мап, 8 негат., 3 кн., 1 журнал, фото ген. Дельберга.
671. Е. Стефанович, ЗДА — 2 образи Т. Шевченка.
672. Й. Б. Домбровський, ЗДА — 1 кн., 1 журн., 5 фото, 1 компас (зим. похід Палій Сидорянський).
673. Проф. Д. Соловій, ЗДА — 2 книжки.
674. Інж. М. Єремів, Швейцарія — 1 фото.
675. Проф. В. Січинський, ЗДА — 1 кн. і 2 листки.
676. М. Битинський, Канада — 10 мист. картонів з віршами про Київ.
677. П. Данилюк, Канада — 1 листівка з печаткою "Хуст", 11 фото, 16 летючок-закликів, 5 календарів, 2 мапи.
678. М. Горбанюк, Німеччина — 27 фото визначних людей, 7 поштів, княже род. дерево князя Мстислава, 6 докум. (переписка), 2 посвідки, 3 листи, 1 правильник Вільного Козацтва, 1 кн., 5 фото, 19 вит. з час., хустина з мапою I війна.
679. І. Костецький, Німеччина — 3 картки манускр. повісти В. Винниченка.
680. Проф. Цапко, Бразилія — 11 фото.
681. Ол. Демків, Швеція, 1 колор. репродукція графа Дальберга, схожого на гетьм. Мазепу.
682. М. Крат, ЗДА — 14 фото з свята С. Петлюри.
683. Інж. Й. Ховайло, ЗДА — 50 штук (відозви, обіжники, бюлетені, відзнаки, квіти і запрошення і т. п.).
684. Укр. Книгарня, Бафало — через п. Галицьку 15 штук (банкноти австр., нім., укр. і 2 запрошення).
685. о. Й. Скульський, Бразилія — 67 конференцій і 5 репортажів із есп. журналів, 1 журнал.
686. Проф. Яр Славутич, ЗДА — витинки з журн., 1 журнал і 1 коректа.
687. Р. Сеньчук, Канада — 59 штук (запрошення, летючки і програмки).
688. О. Девлад, Аргентина — 5 ч. інформ. тижневика з Ріміні.
689. М. Орест, Німеччина — 1 книжка.
690. Т. Еліяшевський, Англія — 42 час., 14 журн., 6 книжок, 6 летючок і витинки з час.
691. Д. Фодчук, Канада — 21 журн., 7 кн., 1 летючка.
692. Комітет Українців Канади — 3 книжки.
693. І. Панчук, ЗДА — 1 брошура і 1 програма.
694. "Листи до Приятелів", ЗДА — 1 книжка.
695. І. Овечко, Бразилія — 1 книжка.
696. Д-р Віра Селянська, Німеччина — 2 книжки.
697. "Волосоляр", ЗДА — 1 альманах.
698. Єп. Є. Бачинський, Швейцарія — 1 життєпис.
699. І. Морикіт, Англія — 10 книжок.
700. Інж. Л. Романюк, ЗДА — 1 течка (орг. від ЦПУЕ), 1 течка (Суч. укр. емігр.), 1 течка (10-та ЦПУЕ), 1 течка (Проект статуту ЦПУЕ), 2 наукові бюлетені, 1 мапа України, 7 акад. особ. документів, 2 гуц. килими.
701. "Укр. Слово", Франція — 2 книжки.
702. "Союз Визв. України", Канада — 1 книжка.
703. "Ліга Визв. України", Канада — 2 книжки.
704. "Ля палябра Українія" — 2 книжки.
705. Я. Пришляк, Бельгія — 40 штук (друки, обіжники, запрошення з життя робіт. організацій).
706. В. Левицький, ЗДА — 15 журн., 16 прогр., 3 календ., 3 звіти з діяльності, 6 кольор. листівок, 1 брош., 1 образ.
707. П. Сильчак, ЗДА, 1 виш. рушник, 1 журн., 5 банкнотів, 13 листівок, 2 брошури, 1 співання, 2 образи, 1 кн., 1 журнал.
708. В. Охріменко, Австралія — 30 кн., 3 катал.
709. А. Яременко, ЗДА — 1 брош., 1 бюлетень.
710. М. Бондзяк, Англія — 2 книжки.
711. "Укр. Техн. Інст.", Німеччина — 6 книжок.
712. М. Литвиненко, Англія — 1 метал. плякета.
713. А. Курилко, ЗДА — 1 перепустка управи м. Львова.
714. "Укр. Вільна Гр.", Скрантон, ЗДА — 1 книжка.
715. "Укр. Централь", Лос Андж. — 4 журн., 11 книжок.
716. УККА, Нью-Йорк — 1 книжка.
717. М. Панасюк, Англія — 19 час., 1 журн., 5 летючок.
718. М. Лавренко, Аргентина — 6 витинків з час., 4 відозви, запрош., 1 журн., 1 катал., 1 мапа, 1 "учетная карт. "Репатр. Комісії СССР".
719. О. Лятуринська, ЗДА — 2 книжки.
720. І. Деснянський, Англія — 21 кн. і 2 пачки книжок на збереження.
721. Т. Ногаш, ЗДА — 2 золочені рами до образів.
722. Союз Українців в Австралії — 4 витинки з англійських час. про участь укр. в Олімпіаді.

ВІДЗНАКИ, МОНЕТИ, ЗНАЧКИ І МАРКИ ВИДАНІ УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНИМ МУЗЕЄМ

1. Український Національний Музей був заснований у 1954 році і тоді були видані значки в двох кольорах: синьо-жовтий ПРАПОР із надписом по-англійськи: "Український Національний Музей в Онтаріо, Каліфорнія 1954".

Значок в двох кольорах: синій і жовтий продається 98 штук (два листки) за **ОДНОГО** долара.

2. Офіційне відкриття УНМузею відбулось 15 жовтня 1955 року і з тої нагоди випущено пропам'ятну монету з металю ДУРО — срібно-нікльову. Монета розміру 50 американських центів, ніколи не ржавіє і може бути збереже-

Цю монету з металю дуρο чи срібно-нікльову можна набути за **ОДНОГО** долара.

на століття. На одній стороні монети є тризуб і надпис по-англійськи: "Український Національний Музей в Онтаріо, Каліфорнія", та дата відкриття "15 жовтня 1955". На зворотній

стороні портрет Т. Шевченка з підписом внизу по англійськи "Т. Шевченко" і над головою по-українськи: "Чужого навчайтесь і свого не цурайтесь". Ця монета буде свідком прийдешнім поколінням, що ми будучи на іміграції "чужого навчались і свого не цурались".

3. Крім цього, Музей видав серію значків з п'яти штук: з зубцями і без зубців.

1. Українська культура,
2. Княжа доба,
3. Гетьманська доба,
4. Визвольна доба,
5. Будинок Музею з датою засновання 1954 р.

Марки є на гумованому папері, рубцьовані, в аркушах по 60 штук. Мистецька обробка і виконання п. М. Битинського з Торонта, Канада.

4. Далі УНМузей видав 15 штук листівок із експонатів Музею і нашої культури. Поштові листівки мають надпис український і англійський. Така листівка йде через численні руки і робить пропаганду нашої визвольної справи і культурі.

5. УНМузей вкінці видав металеву відзнаку з тризубом, із шпилькою, для ношення на одязі. Відзнака емальована синя з надписом по-українськи: "Українська Культура", а також є з англійським надписом: "Українська вільна культура". Ціна відзнаки 1 дол. за штуку.

Український Національний Музей просить усіх громадян набути ці речі і поширювати між нашими людьми і чужинцями, реклямуючи нашу культуру і визвольні змагання.

Княжа доба Гетьманська доба Визвольна доба Укр. культура Будинок Музею в Онтаріо, Кал.

Серія значків в кольорах з п'яти штук. Їх можна набути 10 серій за **ОДНОГО** долара.

ЗАКЛИК

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ В ОНТАРІО, КАЛІФОРНІЯ, ЗДА

Ми люди ХХ ст. є свідками незвичайно важких подій у світі і будучі покоління будуть нам завидувати, що ми жили в таких бурхливих часах, подібно як ми, сучасники теперішнього століття, мило читаємо про наполеонські часи ХІХ ст.

Ми пережили 1-шу світову війну 1914-19 рр. з її далеко ідучими наслідками — революцією 1917 р. у колишній російській імперії, повстанням нових держав в Європі. Ми пережили повстання Української Держави з різними формами її устрою. Ми пережили 2-гу світову війну 1939 - 45 рр. з її ще більше болючими наслідками — особливо величезними знищеннями мільйонів людей та величезними знищеннями матеріальної культури. Все це вимагає від нас українців утривалення в пам'яті для грядучого покоління наших визвольних змагань.

Особливим завданням нинішнього заклику є звернутись до українського громадянства живучого на еміграції, поза межами окупованої ворогом території, а спеціально звернутись до Українських Інвалідів, як учасників наших визвольних змагань зо зброєю в ру-

ках — допомогти Українському Національному Музеєві в Онтеріо, Каліфорнія, ЗДА, зібрати дані про визначніших провідників визвольного збройного руху. Ми хочемо заховати прізвища та імена цих полковників і генералів, які були чинні у визвольних наших змаганнях, а то за час 1) Української Центральної Ради, 2) Гетьманату, 3) Західної Области УНР, 4) Української Народньої Республіки і 5) на Закарпатті.

Сповнимо громадню й совісно цей наш обов'язок. Іде нам про те, щоб подати біографічні дані цих осіб — померлих чи живих, — в яких формаціях і на яким терені та в яким часі вони ділали, по можності з відповідними світлинами.

Український Національний Музей завів для кожної доби окремих альбом і окремих відділ — все маючи на меті вшанувати їх дії — для заховання в пам'яті грядучим поколінням.

Тому в зрозумінні цього спільного нашого обов'язку — хто живий, берімся до цього нетрудного діла, а будучі покоління оцінять належно нашу працю.

ДО ВСІХ ЗЕМЛЯКІВ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

По закінченні II-ї світової війни більшість перебуваючих у західній Європі українців вернулася добровільно чи примусово в Україну, а ті, що залишились в Європі, не виявляючи охоти вернутися до краю під большевицький режим, стали політичними емігрантами та розмістились по різних таборах головню в Німеччині та Австрії. У вичікуванні кращої долі взялись вони до організування свого життя, потворили по таборах різного роду школи та інші культурні станиці. Не бракло і починів зайнятих музейництвом. Однак ж коли з окупацією Праги та Берліну большевиками — пропав Музей Визвольної Боротьби України та архіви, які там знаходились, очі емігрантів звернулись на Новий Світ, себто Америку та Канаду, куди почалась остаточно переноситись українська еміграція.

На новому терені гурт ініціаторів усвідомив собі потребу діяння в ділянці музейництва. За ініціаторами пішла й ширша громада, бо "живий народ живе гадає". Вони усвідомили собі, що не сміє бути перерви в цій акції і треба рятувати те, що залишилось між українською спільнотою тут в Америці чи Канаді та серед рештків еміграції в Європі. Так повстали побіч давніше основаного музею Української Культури й Освіти у Вінніпегу музеї-архіви в Клівленді, Онтеріо і Шікаго. Ініціатори вложили багато зусиль у тім напрямку, а ширша громада підперла ці змагання і вже досі видимий успіх.

Не треба тільки засипляти справи. Тліючу іскру треба розгорнути в огонь. Дальший розвиток залежить вже тільки від ширших кол суспільности.

У кожному скупченні емігрантів повинні найтись ініціатори, які громадили б матеріали та заохочували других до цього. Тут кожна одиниця відповідальна перед історією за свій обов'язок. В ювілейному році Івана Франка — невтомного діяча і пропагатора в ділянці музейництва і архівництва — треба пригадати його знаменні слова: "Кожний цумай, що на Тобі мільйонів стан стоїть, що за долю мільйонів мусиш дати Ти одвіг". Доложим своїх заходів та ідім його слідами в тім напрямку.

Не важно, до котрого музею треба післати речі, але треба собі усвідомити, що цей обов'язок мають виконати ВСІ УКРАЇНЦІ. І кожний, що знає, що в другого знаходиться якась цінна річ, повинен спонукати дотичного власника виповнити свій обов'язок.

Тож звертаємось із закликом до ВСІХ УКРАЇНЦІВ, ПРОЖИВАЮЧИХ НА ВІЛЬНИХ ЗЕМЛЯХ, емігрантів, чи тут вже народжених: СПОВНІТЬ СВОЙ ОБОВ'ЯЗОК, перегляньте належно свої речі і шліть РЕЧІ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ДО МУЗЕЮ ЧИ ДО АРХІВУ, НА ВІДОМІ ВАМ АДРЕСИ, А КОЛИ НЕ ЗНАЄТЕ ТО ЗАПИТАЙТЕ ЗА АДРЕСОЮ В МІСЦЕВИХ УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВАХ. В цей спосіб Ви лишите не лише свою особисту пам'ятку на вічні часи, але збагатиться і дотичний музей на пожиток будучих поколінь. Це буде разом доказ живучости та української національної свідомости теперішнього покоління.

"НА СЛІДАХ" дворічник в оправі від ч. 1 до ч. 8, ціна \$5.50 з пересилкою. Маємо лише 5 комплетів.	
"ЗА ЗЕМЛЮ І ВОЛЮ" в англійській мові з часів визвольної боротьби. Для молоді і старших	\$0.50
"ВІД МІСТИКИ ДО ПОЛІТИКИ" Д. Донцов	0.65
Пропам'ятна монета відкриття У.Н.М.	1.00
Набір значків виданих У.Н.М (10 серій)	1.00
Металева відзнака з тризубом "Українська Культура"	1.00
Кольорові картки 12 різних великого розміру (одяги, писанки, та інше)	1.00
"УКРАЇНСЬКІ ЗБРОЙНІ СИЛИ" частина I, Зе- нон Степанів. Доба Центральної Ради і Геть- манату	0.50
"НОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ" Крип'якевича і Дольницького	1.80
в оправі	2.75
"ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ" Дольницького	1.00

До Музею подарували всі ці книжки на продаж щоб гроші вжити на Музей, а тому ми продаємо ці книжки по знижених цінах. Просимо допомогти їх продати, чим допоможемо нашому музеєві.

Замовлення слати:
UKRAINIAN NATL. MUSEUM
312 East "H" Street
Ontario, California

Головна Управа Ліги Визволення України в Торонті,
Канада видала дві книжки:

Анна Франко-Ключко: "ІВАН ФРАНКО І ЙОГО
РОДИНА. Спомини", видання Головної Управи Лі-
ги Визволення України, Торонто, Канада, 1956, ви-
пуск Політичної Бібліотеки ЛВУ ч. 10. Сторін 132,

передмова Р. Малашука, мистецька обгортка Б. Сте-
бельського. В тексті 28 світлин.

Книжку цю написала рідна донька Великого
Каменяра. Проживаючи під цю пору у вільному
світі, в Канаді, вона єдина з цілої родини мала
можливість відтворити вірний і вірогідний образ
життя свого батька. З цього погляду книжка має
особливу, можна сказати документарну вартість
і повинна знайтися в бібліотеці кожного українця.
Ціна 1.50 дол.

В. Манар: "БЕРЕЗА КАРТУЗЬКА (Спомини з
1934 - 35)", видання Головної Управи Ліги Визволен-
ня України, Торонто, Канада, 1956, випуск Політич-
ної Бібліотеки ЛВУ ч. 9, з циклю "Мемуаристика".
Сторін 204, мистецька обгортка Б. Стебельського,
в тексті 2 ілюстрації того ж мистця, шкiц концта-
бору в Березі з 1934 - 35 і дві орієнтаційні мапки.
Ціна \$2.00. Замовлення слати на адресу:
LVU, 140 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada

"ВІД МІСТИКИ ДО ПОЛІТИКИ" Д-ра Д. Донцова
Кожний українець-самостійник повинен мати
в себе цю книжку, яка вчить: як формувати націо-
нальну душу, світогляд і характер бойовика-виз-
волителя, щоб очистити нашу Україну від москво-
ських зайців, як суспільних паразитів, щоб вибо-
роти Українську Незалежну Соборну Державу.

Видала Крайова Управа Спілки Визволення У-
країни в Канаді на доброму білому папері. Ціна
65 центів. Замовлення слати до:

S V U
Box 1051
Postal Station "C"
Toronto 3, Ont., Canada

ЗАКЛИК

до всіх хто має в себе будьяку пластову літературу (журнали, газети, книжки, брошурки, обіжники, накази, летючки і т. д.)

Пластовий Музей у Клівленді прохає надіслати все, що лише можете дати для збагачення Пласто-
вого Музею, з нагоди 45-ліття існування Пласту.

Тих, хто посідає в себе щонебудь із пластового друкованого слова, і не може з ними розлучити-
ся — просимо для евіденції прислати можливо точний список. (Назва, рік і місце видання. Число сто-
рінок. Розмір і спосіб друкування: циклостил, шапірограф чи друкарська машина).

Керівник Пластового Музею
Леонід Бачинський
4414 Brooklyn Ave., Cleveland 9, Ohio.

ФІЛАТЕЛІСТИЧНА НОВИНКА НА КНИЖКОВОМУ РИНКУ!

Вже друкується і незабаром появиться фундаментальний

КАТАЛОГ

українських добродійних, пропагандивних, пластових, військових, повстанських і ін.
цього роду марок, одинокий за час їхньої появи від 1900-их років.

В тексті поміщено 360 ілюстрацій відбиток усіх описаних марок. Ціна в передплаті \$4.-

"UKRAINIAN PHILATELIC LIBRARY"

с/о J. M. Kochan
423 E. Benton Str.
Joliet, Ill. USA.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ В ОНТАРІО, КАЛІФОРНІЯ

має такі органи і представників:

ТРОСТИСТИ:

Проф. Р. Смаль-Стоцький, Милвокі, Віс. — голова
П. Т. Ногаш, Лос Анджелос, Кал. — заст. голови
П. Каленик Лисюк, Онтаріо, Кал. — секретар
Пані Катерина Лисюк, Онтаріо, Кал. — член
П. Степан Крутий — член

УПРАВА МУЗЕЮ:

П. Теодор Ногаш голова
Доц. В. Гаєвський заступник
Инж. В. Сіак заступник
П. Гліб Старовійт рек. секретар
Петро Олексієнко фін. секретар
П. Каленик Лисюк екзек. директор

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

Инж. Леонід Романюк голова
П. А. Вусик секретар
Полк. Михайло Деркач член

НАУКОВА РАДА:

Проф. Р. Смаль-Стоцький голова
Доцент В. Гаєвський секретар
Дир. Володимир Дорошенко член
Проф. М. Міщенко член
П. Богдан Кравців член
П. Богдан Левицький — заступник директора

REPRESENTATIVES

Canada: Prof. J. Rudnitsky — Winnipeg, Man.
France: Mr. Petro Plewako — Paris
Germany: Eng. I. Sapiha, Hannover - Buchholz.
Paraguay: Eng. Anton Kuschchynsky — Asuncion.
Switzerland: M. Eremijew — Geneva

CORRESPONDENTS

Australia: P. Lopata — Sidney
Argentina: Mr. Eugene Onatsky — Buenos Aires
Belgium: Dr. W. Popowych
Brazil: Mr. N. S. Dniprowyj — Sao Paulo
Mr. J. Tamarskyj — Sao Paulo
Canada: Eng. W. Martynec — Winnipeg, Man.
Mr. O. Hy-Holowko — Winnipeg, Man.
Germany: Ed. E. Kostetzky
V. Krochmaluk — Neu Ulm
Eng. N. Horbaniuk — Muenchen
Italy: Very Rev. Dr. Ivan Choma — Roma.
U. S. A.: Eng. Leo Bykowsky — Denver, Colorado
Mr. Stephan Dushenko — Buffalo, N. Y.
Mr. Roman Kosyk — Rochester, N. Y.
Cap. S. de Shramtchenko — Philadelphia, Pa.
Mrs. S. Hayevska, Irvington, N. Y.
Mr. Dm. Lysenko, Minneapolis, Minn.

КОШТИ ОГЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка на задній обкладинці зовні	60.00 дол.
Ціла сторінка в тексті	50.00 "
½ сторінки	30.00 "
¼ сторінки	17.50 "
⅓ сторінки	9.50 "
1/18 сторінки	5.00 "

ПРОСИМО ЗГОЛОШУВАТИСЯ НА КОЛЬПОРТЕРІВ ЖУРНАЛУ "НА СЛІДАХ".

RETURN POSTAGE GUARANTEED
by Ukrainian Nat. Museum
312 East "H" Street
Ontario, Cal.